

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Voldsutsatte minoritetskvinnens rettssikkerhet i Norge

Retten til oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på bakgrunn av mishandling i samlivsforholdet.

Fredrikke Fjellberg Moldenæs

Liten masteroppgave i rettsvitenskap vår 2019

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Tema for oppgaven	1
1.2	Problemstilling	2
1.3	Bakgrunn for valg av tema og samfunnsmessig aktualitet	2
1.4	Rettsområdet	4
1.5	Tidligere forskning og litteratur	5
1.6	Metode	6
1.7	Avgrensning	7
1.8	Opgavens oppbygging	9
2	Retten til et liv uten vold	10
2.1	Innledning	10
2.2	Rett til respekt for sitt privatliv etter EMK	12
2.3	Vern mot vold etter Istanbul-konvensjonen	13
2.4	Straff for utøvelse av vold etter straffeloven	14
2.5	Voldsbegrepet	15
3	Treårskravet ved familieinnvandring	17
3.1	Innledning	17
3.2	Formål og hensyn bak treårskravet	18
3.3	Retten til et familieliv	20
3.4	Treårskravets negative konsekvenser	21
4	Unntak fra treårskravet ved mishandling	26
4.1	Innledning	26
4.2	Kravet til mishandling	27
4.2.1	Utgangspunkt	27
4.2.2	Kravet til redusert livskvalitet	30

4.2.3	Strafferettens mishandlingsbegrep.....	31
4.2.4	Terskelen for å konstatere mishandling i praksis.....	33
4.3	Kravet til sannsynlighet	37
5	Avsluttende vurderinger.....	43
6	Kildeliste.....	45
6.1	Lov, forskrift og konvensjon.....	45
6.2	Forarbeid, stortingsdokumenter og lignende	47
6.3	Rettspraksis.....	51
6.4	Forvaltningspraksis	52
6.5	Dokumenter fra FNs kvinnediskrimineringskomité	53
6.6	Litteratur	54
6.7	Nettbaserte kilder.....	56
6.8	Annet.....	57

1 Innledning

1.1 Tema for oppgaven

Hvert år kommer det mennesker fra ulike deler av verden til Norge på bakgrunn av familieinnvandring. Begrepet familieinnvandring omfatter både familiegjenforening og familieetablering.¹ De fleste som kommer, er ektefelle eller samboer til personen som de skal gjenforenes med.² Kvinner er overrepresentert på søkersiden.³ Etter dagens regelverk må søker bo sammen med ektefelle eller samboer i tre år for å få permanent oppholdstillatelse, jf. lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (heretter utlendingsloven) § 62 første ledd, jf. § 40 tredje ledd og § 41 første ledd. Med «søker» menes den person som søker om oppholdstillatelse i Norge på bakgrunn av familieinnvandring, jf. utlendingsloven kapittel seks. Dersom samlivet opphører må søker som hovedregel forlate riket.

En mulig konsekvens av treårskravet er dermed at voldsutsatte minoritetskvinner blir i forholdet, i frykt for å bli sendt ut av landet.⁴ Lovgiver har møtt problemet med å innføre en unntaksbestemmelse fra treårskravet i tilfeller hvor det foreligger mishandling i samlivet, jf. utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b. Da vil utlending kunne få oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag. Det er imidlertid reist endel kritikk mot praktiseringen av unntaksbestemmelsen. Flere anser praktiseringen å være for restriktiv.⁵

Tema for oppgaven er voldsutsatte minoritetskvinnens rettssikkerhet i Norge.⁶ I denne oppgaven brukes begrepet «minoritetskvinner» om kvinner med innvandrers- og flyktningebakgrunn.⁷ Utlendingsloven bruker begrepet «utlending» om enhver som ikke er norsk statsborger, jf. utlendingsloven § 5 første ledd. Begrepet tillegges samme betydning i

---

¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) s. 185.

² UDI statistikk, «Førstegangs familieinnvandringstillatelser etter søkerens statsborgerskap og relasjon til personen i Norge», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

³ UDI statistikk, «Familieinnvandringstillatelser etter søkerens statsborgerskap, aldersgruppe og kjønn», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

⁴ Se bl.a. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) kapittel 9.8.2.1.

⁵ Se bl.a. Prop. 68 L (2017-2018) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningstatus mv.) kapittel 3.3.4.2.

⁶ Redegjørelse for begrepet «rettssikkerhet» følger under kapittel 1.4.

⁷ I likhet med NOU 2003: 31 Norges offentlige utredninger. Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner. Utredning avgitt fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 29. august 2001. Avgitt til Justis- og politidepartementet 4. desember 2003 s. 54.

denne oppgaven. Oppgavens fokus er på oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på bakgrunn av mishandling i samlivsforholdet. Oppgavens tema hører under utlendingsretten. Utlendingsloven er den mest sentrale loven på utlendingsrettens område. Loven gjelder for riket og Jan Mayen, jf. utlendingsloven § 6. Loven omhandler utlendingers adgang til, og opphold i riket, jf. utlendingsloven § 2.

1.2 Problemstilling

Oppgaven vil ta for seg treårskravet i utlendingsloven, og kravets negative konsekvenser for minoritetskvinner som utsettes for vold av sin samboer eller ektefelle. Spørsmålet er om utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b begrenser de negative konsekvensene av treårskravet.

1.3 Bakgrunn for valg av tema og samfunnsmessig aktualitet

Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (heretter Bufdir) viser at 66 prosent av beboerne på norske krisesenter i 2017 var av innvandrerbakgrunn.⁸ Begrepet «innvandrerbakgrunn» blir av Bufdir benyttet om mennesker født i utlandet av to utenlandskfødte foreldre, eller født i Norge av utenlandskfødte foreldre.⁹ Flertallet av beboerne var kvinner som levde i et parforhold med voldsutøver før oppholdet. Nesten alle beboere (95 prosent) med innvandrerbakgrunn hadde vært utsatt for en mannlig voldsutøver. En fjerdedel av beboerne med innvandrerbakgrunn var utsatt for en voldsutøver av norsk opprinnelse.¹⁰ For 17 prosent av beboerne med innvandrerbakgrunn, endte oppholdet på krisesenteret med at de dro tilbake til voldsutøver.¹¹ Flere oppga manglende oppholdstillatelse som årsak. Det er dermed nærliggende å konkludere med at mange av disse kvinnene oppholdt seg i Norge på bakgrunn av familieinnvandring.

I 2015 foreslo Justis- og beredskapsdepartementet å heve botidskravet fra tre til fem år.¹² Høringsnotatet bærer preg av at departementet ønsker å få ned antallet utlendinger i Norge.

---

⁸ Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

⁹ Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁰ Bufdir statistikk, «Om voldsutøverne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹¹ Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹² Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 6-7) (se kildeliste for URL-adresse).

Blant annet ved å oppstille strengere krav i loven for å kunne få varig oppholdstillatelse. Som en begrunnelse nevnes det i høringsnotatet at tre års opphold i Norge gir en begrenset tilknytning til riket, og at et skjerpet botidskrav styrker myndighetenes mulighet til å kontrollere at utlendingen ikke har fått opphold på fiktivt grunnlag. Departementet nevner proforma ekteskap som et eksempel på fiktivt grunnlag.¹³

Utlendingers vern mot utvisning har sammenheng med hvilken oppholdstillatelse utlending har. Permanent oppholdstillatelse gir sterkere vern mot utvisning enn midlertidig oppholdstillatelse, jf. utlendingsloven §§ 66-68. Departementets forslag innebærer at utlendinger må bo to år lengere i Norge for å oppnå utvida utvisningsvern.¹⁴ For mennesker som søker om opphold på bakgrunn av familieinnvandring, vil det si fem år i et avhengighetsforhold til referanseperson. Referanseperson er den som søker ønsker å bli gjenforent med, eller etablere et familieliv med, jf. utlendingsloven § 39. I høringsnotatet anerkjenner departementet at krav om fem års botid kan ha negative konsekvenser for personer som mishandles i samlivsforholdet.¹⁵ Etter høringsrunden ble treårskravet opprettholdt.

Samtidig har fokuset økt nasjonalt på vold i nære relasjoner. Regjeringen anser vold i nære relasjoner som et viktig satsningsområde.¹⁶ Kommunale og interkommunale handlingsplaner skal derfor settes i verk.¹⁷ Eget straffebud om vold i nære relasjoner er inntatt i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (heretter straffeloven) § 282. Etter straffeloven anses vold utøvet av nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer som vold i nære relasjoner, jf. straffeloven § 282 første ledd bokstav a. Forarbeider til både straffeloven¹⁸ og utlendingsloven¹⁹ bærer preg

---

¹³ Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 6-7) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁴ Justis- og beredskapsdepartementet, høringsbrev «Høring – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵ Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 11) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁶ Prop. 66 S (2016-2017) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 11. mai 2011 om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner s. 15.

¹⁷ Justis- og beredskapsdepartementet, «Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) s. 197-199.

¹⁹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233-235.

av at vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem som lovgiver ønsker at alle offentlige instanser skal jobbe for å bekjempe. Mange har trolig fått med seg politiets kampanjer om «Hvor lite skal du finne deg i?», der fokuset ikke bare ligger på fysisk vold, men på alvoret av psykisk vold som sjalusi og kontrollerende adferd.²⁰ I media verserer saker om partnerdrap. Houda Lamsaouri (38), Pimsiri Songngam (37) og Nilofer Naseri (27) ble alle tre drept av sine partnere til tross for at de hadde søkt hjelp fra politiet.²¹

Oppsummert ønsker myndighetene på den ene siden å skjerpe kravene til permanent oppholdstillatelse. På den andre siden uttrykkes et ønske om å bekjempe vold i nære relasjoner. Samtidig viser statistikken at krav om tre års botid for å få permanent oppholdstillatelse fører til at flere utenlandske kvinner blir i et voldelig forhold. Flere av disse kvinnene risikerer å bli drept av sin egen ektemann eller samboer før tre år har gått. Voldsutsatte minoritetskvinner faller mellom to stoler. I realiteten står de overfor valget om å holde ut i tre år, eller forlate landet. Over halvparten av de kvinner som bodde på krisesenter i 2017 hadde i tillegg med seg barn under 18 år.²² Det er med andre ord ikke bare minoritetskvinner som lever med konsekvensen av rettssystemet, men også deres barn.

1.4 Rettsområdet

Rettsområdets kjerne er utlendingers adgang til innreise og opphold i Norge.²³ Utlendingsretten styres i stor grad av politikk, der innvandringspolitiske mål skal vektlegges ved rettsutøvelsen, jf. utlendingsloven § 1 første ledd. Det folkerettslige utgangspunkt er at staten selv bestemmer hvem som skal få oppholde seg i riket.²⁴ Samtidig vil menneskerettigheter, og Norges internasjonale forpliktelser sette skranker for hva staten kan tillate seg å gjøre.

Utlendingsretten er en spesiell del av forvaltningsretten. Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (heretter forvaltningsloven) gjelder hvor ikke annet følger av utlendingsloven, jf. utlendingsloven § 80 og forvaltningsloven § 1. Utlendingsloven

---

²⁰ Politiet, «Er du utsatt for vold eller kjenner du noen som er det?» (se kildeliste for URL-adresse).

²¹ NRK artikkel, «Houda, Pimsiri og Nilofer kontaktet politiet flere ganger før de ble drept», februar 2019 (se kildeliste for URL-adresse).

²² Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

²³ Øyvind Dybvik Øyen (red.), *Lærebok i utlendingsrett*, 2. utgave, Oslo 2018 s. 23.

²⁴ Se bl.a. EMDs dom 23. mars 2016 *F.G. mot Sverige* avsnitt 111.

gir grunnlag for regulering av og kontroll med utlendingers opphold i riket, samt innreise og utreise, jf. utlendingslovens § 1 første ledd. Utlendingsloven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn eller ut av riket, oppholder seg i riket, eller søker en tillatelse etter loven, jf. utlendingsloven § 1 andre ledd. Det følger av utlendingsloven § 1 tredje ledd at loven skal imøtekomme Norges internasjonale forpliktelser til å gi vern til utlendinger som har krav på beskyttelse.

Innenfor forvaltningsretten står begrepet rettssikkerhet sentralt.²⁵ Det skilles ofte mellom prosessuell og materiell rettssikkerhet. Med prosessuell rettssikkerhet siktes det til de krav som stilles til hvordan forvaltningsvedtaket blir truffet.²⁶ Materiell rettssikkerhet handler om de krav som stilles til innholdet av avgjørelser som treffes.²⁷ Juridisk litteratur, ved Jan Fridthjof Bernt, fremhever at det eksisterer noen grunnleggende rettigheter som en rettstat må respektere og sikre.²⁸ Han peker på at mange ikke vil anse rettssikkerhetskravet å være oppfylt kun på bakgrunn av at de prosessuelle vilkår er oppfylt.²⁹ Rettssikkerhet handler også om rettferdighet, og om å opprettholde verdier ansett som ukrenkelige i vårt rettssamfunn.³⁰ Når jeg i denne oppgaven spør om minoritetskvinnens rettssikkerhet i Norge er svekket, siktes det i stor grad til den materielle rettssikkerheten som beskrevet av Bernt. Samtidig vil oppgaven også belyse forholdet til den prosessuelle rettssikkerheten. Hvilken betydning begrepet tillegges vil avhenge av i hvilken kontekst begrepet anvendes.

1.5 Tidligere forskning og litteratur

Det er begrenset med juridisk litteratur om oppgavens problemstilling. Mine kildesøk gir treff på bøker som har behandlet oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag for utenlandske kvinner på 80 og 90- tallet, som naturlig nok er av mindre betydning i dag.³¹ Det er så vidt meg bekjent kun skrevet tre masteroppgaver i rettsvitenskap om tema. En av de er skrevet

---

²⁵ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen, *Frihagens forvaltningsrett Bind 1*, 2. utgave 5. opplag, Bergen 2017 s. 46.

²⁶ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen s. 47.

²⁷ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen s. 50.

²⁸ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen s. 51.

²⁹ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen s. 50.

³⁰ Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen. s. 50-51.

³¹ Anne Berit Lunde, *Kvinner og oppholdstillatelse: en vurdering av behovet for rett til opphold på selvstendig grunnlag ved familiegjennforening i utlendingssaker*, Oslo 1995 og Paal Chr. Breivik, *Utlending, kvinne og skilt, hva så? : praksis og erfaring ved skilsmisse blant innvandrerkvinner sett i lys av fremmedlovens krav om 2 års botid for oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag*, Oslo 1989.

etter ikrafttredelsen av ny utlendingslov.³² At likestillings- og diskrimineringsombudet aktivt viser til sistnevnte masteroppgave i sine hørings svar, indikerer at det er begrenset med oppdatert forskning og litteraturkilder på området.³³

1.6 Metode

De fleste saker tilknyttet utlendingslovens § 53 første ledd bokstav b blir avgjort på forvaltningsnivå. Det er lite rettspraksis vedrørende oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på grunn av mishandling. Det er ingen dommer fra Høyesterett, og kun én sak er behandlet av domstolen etter ikrafttredelsen av ny utlendingslov i 2010.³⁴ Til forrige utlendingslov finner jeg tre dommer fra Oslo tingrett som behandler oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på grunn av mishandling.³⁵ Det vil si at de tingretts- og lagmannsrettsdommer som foreligger vil tillegges betydelig vekt i min analyse. Videre viser jeg til forvaltningspraksis for å kritisere og vurdere. I forlengelse av min vurdering og kritiske analyse vil jeg komme med avsluttende kommentarer til den praksis som foreligger.

Utlendingsdirektoratet (heretter UDI) avgjør som første instans i saker som faller inn under utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b. UDI er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Vedtak truffet av UDI kan påklages til Utlendingsnemnda (heretter UNE), jf. utlendingsloven § 76 første ledd. Departementet har en begrenset mulighet til å instruere UNE, jf. utlendingsloven § 76 andre ledd og § 77 første ledd. Domstolen kan videre prøve alle sider av vedtak fattet etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b.³⁶ Høyesterett bruker praksis fra UNE som kilde.³⁷

UDI gir som hovedregel ikke innsyn i data til studenter på masternivå, og det har derfor ikke lyktes meg å få innsyn i noen av vedtakene til UDI.³⁸ Praksis knyttet til utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b vil i denne oppgaven sentreres rundt de avgjørelser fra UNE som er

---

³² Sobia Muzzafar Ali, «Retten til fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag», Oslo 2014.

³³ Likestillings- og diskrimineringsombudet, «Hørings svar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (se kildeliste for URL-adresse).

³⁴ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

³⁵ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett), TOSLO-2009-76156 (Oslo tingrett) og RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett).

³⁶ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Lagmannsretten bemerker).

³⁷ Se bl.a. Rt. 2015 s. 1388 (avsnitt 77).

³⁸ UDI, «Innsyn og tilgang til data» (se kildeliste for URL-adresse).

offentliggjort. UNEs praksisbase er gjort offentlig tilgjengelig av hensyn til den offentlige debatt og politikktutvikling.³⁹ Basen inneholder sammendrag av saker behandlet i nemndsmøte, sammendrag av vedtak truffet av nemndleder etter forberedelse av sekretariatet og sammendrag av vedtak truffet av sekretariatet.⁴⁰ Vedtakene er anonymisert på grunn av UNEs taushetsplikt etter forvaltningsloven, jf. utlendingsloven § 77 femte ledd.⁴¹ Praksisbasen skiller mellom avgjørelser før og etter ikrafttredelsen av utlendingsloven av 2008.⁴² Jeg vil fokusere på avgjørelser fattet etter 01.01.2010, som var da någjeldende utlendingslov trådte i kraft.

For å besvare problemstillingen er det i tillegg nødvendig å trekke inn kilder med begrenset eller ingen rettskildemessig verdi. Herunder forskning og statistikk. Hensikten er å belyse om regelverket møter voldsutsatte minoritetskvinner sosiale problemer. Høringsnotater fra Justis- og beredskapsdepartementet, hørings svar fra ulike instanser som jobber tett på voldsutsatte minoritetskvinner, handlingsplaner og rundskriv vil også tillegges vekt i analysen. Kildene kan være med å danne et bilde av rettsikkerheten til minoritetskvinner i Norge. De kan gi en pekepinn på hvilke verdier, hensyn og formål som vektlegges ved utforming og praktisering av utlendingsloven.

1.7 Avgrensning

Oppgavens tema og problemstilling avgrenser i seg selv mot store deler av utlendingsretten. Det er likevel verdt å nevne at oppgaven ikke behandler mishandling av barn som nevnt i utlendingslovens § 53 andre ledd bokstav b. I senere tid har utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b blitt utvidet fra å gjelde mishandling i samlivsforholdet, til også å omfatte mishandling fra andre medlemmer av samme husstand, eller av svigerfamilie.⁴³ En slik ordlydsendring anerkjenner et av problemene ved familievold i minoritetsfamilier, og vil trolig fange opp flere tilfeller av mishandling enn tidligere ordlyd gjorde.⁴⁴ Denne oppgaven vil likevel ikke ta for seg mishandling av ektefelle eller barn utført av andre medlemmer av samme husstand, eller svigerfamilie.

---

³⁹ UNE, «Om praksisbasen» (se kildeliste for URL-adresse).

⁴⁰ UNE, «Brukerveiledning for søk i praksisbasen 01.01.2010» (se kildeliste for URL-adresse).

⁴¹ UNE, «Om praksisbasen» (se kildeliste for URL-adresse).

⁴² UNE, «Om praksisbasen» (se kildeliste for URL-adresse).

⁴³ Prop. 68 L (2017-2018) s. 23-24 og s. 29.

⁴⁴ Se bl.a. Prop. 68 L (2017-2018) s. 23 og Mira ressurs senter for kvinner med minoritetsbakgrunn, «MiRA-Senterets rapport om forebygging av vold i minoritetsperspektiv», Oslo 2015 (s. 20).

Oppgaven vil hovedsakelig fokusere på utlendingslovens regelverk. Enkelte sentrale konvensjoner ut fra oppgavens problemstilling trekkes inn, men behandles ikke inngående. Selv om oppgaven fokuserer på utlendingslovens regelverk, er det ikke til å unngå at forholdet til internasjonal rett belyses. Internasjonale regler er gjort til en del av norsk utlendingsrett gjennom utlendingsloven § 3.⁴⁵ Av paragrafen følger det at loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som har til formål å styrke individets stilling, dersom Norge er bundet av disse. Forarbeidene presiserer at ved tvil om lovens bestemmelser er i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, så skal tolkningsalternativet som ikke bryter med folkeretten anvendes.⁴⁶

Av hensyn til oppgavens omfang vil forholdet til diskrimineringsretten ikke drøftes inngående. Dermed behandles ikke diskriminering som nevnt i lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven). Jeg kommer kort inn på enkelte rettigheter ved Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 18 December 1979 (heretter FNs kvinnekonvensjon) under redegjørelsen av negative konsekvenser med treårskravet i kapittel 3.4. Årsaken er at konvensjonen spiller en sentral rolle i beskrivelsen av de negative konsekvensene med treårskravet.

Mangel på domstolpraksis kan blant annet være en indikasjon på at rettshjelpstilbudet til voldsutsatte minoritetskvinner er utilstrekkelig. Manglende rettshjelpstilbud til søker etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b vil kunne utgjøre et rettssikkerhetsproblem. Mangel på tilstrekkelig rettshjelp vil kunne forsterke avhengighetsforholdet til ektemannen, og gjøre det vanskeligere å bryte ut av et voldelig forhold. Videre kan det utgjøre et rettssikkerhetsproblem at søksmål mot staten om gyldigheten av UNEs vedtak kun anlegges ved Oslo tingrett, jf. utlendingsloven § 79 tredje ledd. Samt at kvinner transporteres ut fra Norge før sak om selvstendig oppholdstillatelse er endelig avgjort av domstolen.⁴⁷ Av hensyn til oppgavens omfang vil jeg i denne oppgaven likevel ikke gå nærmere inn på nevnte forhold ved rettshjelpstilbudet til voldsutsatte minoritetskvinner.

---

⁴⁵ Øyvind Dybvik Øyen s. 32-33.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 401.

⁴⁷ LB-2016-116118-1 (Borgarting lagmannsrett).

1.8 Oppgavens oppbygging

Oppgaven deles inn i tre hovedkapittel. Oppgavens problemstilling danner bakteppe for min redegjørelse og analyse. Det vil si at samtlige kilder har til hensikt å belyse rettssikkerheten til voldsutsatte minoritetskvinner med fokus på treårskravet og utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b.

I kapittel 2 skal det redegjøres for relevante rettskilder som lovfester og sikrer retten til et liv uten vold. Intensjon med kapittel 2 er å danne et bilde av rettighetene til minoritetskvinner som opplever vold av samlivspartner, samt skape et utgangspunkt for videre analyse.

Under kapittel 3 skal det redegjøres nærmere for kravet til tre års botid. Fokuset er rettet mot treårskravet i familieinnvandrings situasjoner. Intensjon med kapittel 3 er å belyse formålet med treårskravet, formålet med familieinnvandring og konsekvenser av treårskravet for voldsutsatte minoritetskvinner.

Under kapittel 4 skal det redegjøres for utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b om selvstendig oppholdstillatelse på grunn av mishandling. Underveis i redegjørelsen vil jeg stille spørsmål ved lovens utforming og praksis tilknyttet bestemmelsen. Av vilkårene i utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b er det to som er mer skjønnsmessig enn de øvrige. Det er kravet til mishandling og sannsynlighet. Disse to vilkår vil dermed behandles mer inngående under kapittel 4.2 og 4.3.

Kapittel 5 inneholder en avsluttende vurdering av oppgavens funn. Jeg vil komme med noen bemerkninger til dagens regelverk og tilhørende praktisering, samt vise til gjeldende retts konsekvenser for voldsutsatte minoritetskvinner i Norge.

2 Retten til et liv uten vold

2.1 Innledning

De siste tiår har regjeringen kommet med en rekke handlingsplaner om vold i nære relasjoner. Sist i 2014 med; «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017».⁴⁸ Handlingsplanen ble vedtatt som følge av en innstilling fra justiskomiteen om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner.⁴⁹ Sluttrapport etter handlingsplanen kom i august 2018. Av sluttrapporten fremgår det blant annet at regjeringen ved Justis- og beredskapsdepartementet årlig avsetter 7 millioner kroner til en tiltakspakke for forebygging av vold i nære relasjoner.⁵⁰ I 2019 avsluttes et femårig forskningsprogram etablert av regjeringen om vold i nære relasjoner.⁵¹ I slutten av mars 2019 kom ny handlingsplan mot voldtekt.⁵² Videre pågår en handlingsplan mot sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse frem til 2020.⁵³ Av forord til sistnevnte handlingsplan fremgår det at norske lover, regler og verdier setter rammer for alle mennesker som bor i Norge.

Ved kongelig resolusjon ble det i 2001 oppnevnt et utvalg med den hensikt å utrede problemstillinger rundt vold mot kvinner fra nåværende eller tidligere samlivspartner (heretter Kvinnevoldsutvalget). Kvinnevoldsutvalget bestod av personer som hadde markert seg i den offentlige debatt om vold i nære relasjoner.⁵⁴ Utvalget konkluderte med at det var store svakheter i hjelpetilbudet til kvinner og barn som utsettes for vold i Norge.⁵⁵ Hjelpetilbudet er trolig styrket de siste tiår.⁵⁶ Likevel fanger politi og hjelpeapparat fremdeles ikke opp alle de som trenger hjelp.⁵⁷ Politiet opplever at flere voldsutsatte kvinner ikke ønsker å anmelde

---

⁴⁸ Justis- og beredskapsdepartementet, «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017» (se kildeliste for URL-adresse).

⁴⁹ Innst. 339 S (2012-2013) Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.

⁵⁰ Justis- og beredskapsdepartementet, «Sluttrapport for handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017)», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

⁵¹ Justis- og beredskapsdepartementet, «Forskningsprogram om vold i nære relasjoner», 2014-2019 (se kildeliste for URL-adresse).

⁵² Justis- og beredskapsdepartementet, «Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022» (se kildeliste for URL-adresse).

⁵³ Justis- og beredskapsdepartementet, «Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)» (se kildeliste for URL-adresse).

⁵⁴ Wenche Jonassen, «Fra kvinnemishandling til vold i nære relasjoner. Regjeringens handlingsplaner mot vold», *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 2013 s. 46-62 (kapittel *NOU 2003: 31 – Retten til et liv uten vold*).

⁵⁵ Wenche Jonassen (kapittel *NOU 2003: 31 – Retten til et liv uten vold*).

⁵⁶ Justis- og beredskapsdepartementet, «Sluttrapport for handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017)», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

⁵⁷ Justis- og beredskapsdepartementet, «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017» (s. 1) (se kildeliste for URL-adresse).

voldsepisoder.⁵⁸ Studie av politiets arbeid med familievoldssaker viser at ansatte i politiet mener området ikke har høy prioritering innen etaten.⁵⁹

Vold i nære relasjoner er et problem som ikke bare rammer minoritetskvinner.⁶⁰ Samtidig er forekomsten av vold i nære relasjoner fremtredende blant vanskeligstilte grupper og i kombinasjon med andre sosiale problemer.⁶¹ Det kan tenkes at minoritetskvinner faller inn i overnevnte kategori.

Det er av betydning for oppgavens problemstilling å belyse retten til et liv uten vold. En rekke dokumenter både av nasjonal og internasjonal karakter retter søkelys på vold mot kvinner i nære relasjoner. En av de er Declaration on the Elimination of Violence against Women (United Nations), 20 December 1993 (FNs erklæring om eliminering av vold mot kvinner). Videre sluttet Norge seg til en internasjonal handlingsplan for bekjempelse av vold mot kvinner, The Beijing declaration and platform for action, 15 September 1995, under FN 4. Verdenskonferanse om kvinner.⁶² Handlingsplanen fastslår blant annet at minoritetskvinner er «particularly vulnerable to violence», jf. The Beijing declaration and platform for action chapter IV. D (Violence against women) paragraph 116. Jeg vil av hensyn til oppgavens omfang i det følgende ikke gå nærmere inn på nevnte rettigheter. Jeg begrenser redegjørelsen til en kort gjennomgang av de rettigheter jeg anser mest sentral for oppgavens problemstilling.

Det er knyttet usikkerhet til hvilke handlinger som omfattes av voldsbegrepet.⁶³ Uenigheten knytter seg blant annet til hvor alvorlig handlingen må være for å betegnes som vold.⁶⁴ Jeg vil derfor avslutte kapittel 2 med en redegjørelse for voldsbegrepet. Jeg vil også belyse kort hvordan et vagt voldsbegrep kan ha negative konsekvenser for voldsutsatte minoritetskvinner.

---

⁵⁸ Wenche Jonassen (kapittel *Voldsutsatte – gruppe med lav status*).

⁵⁹ Wenche Jonassen (kapittel *Voldsutsatte – gruppe med lav status*).

⁶⁰ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 30.

⁶¹ Wenche Jonassen (kapittel *Voldsutsatte – gruppe med lav status*).

⁶² NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 19.

⁶³ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 34.

⁶⁴ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 34.

2.2 Rett til respekt for sitt privatliv etter EMK

Ethvert menneske har rett til respekt for sitt privatliv, jf. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 4 November 1950 (heretter EMK) artikkel 8 nr. 1. EMK gjelder som norsk lov, jf. lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (heretter menneskerettsloven) § 2 nr. 1. Samtlige konvensjoner inntatt i menneskerettsloven er gitt forrang ved motstrid med bestemmelser i andre lover, jf. menneskerettsloven § 3, jf. § 2.

Begrepet privatliv forstås vidt.⁶⁵ Begrepet omfatter blant annet en persons fysiske og psykiske integritet.⁶⁶ Retten til privatliv vil først og fremst være en rett til utvikling av den enkeltes personlighet i relasjon med andre mennesker uten inngrep utenfra.⁶⁷ Samtidig vil staten kunne ha en positiv plikt til å beskytte private mot voldelige overgrep utført av andre private.⁶⁸ European Court of Human Rights (heretter EMD) har slått fast at utilstrekkelig beskyttelse av kvinner som utsettes for vold av tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer, innebærer en krenkelse av retten til privatliv og familieliv etter EMK artikkel 8 nr. 1.⁶⁹ EMDs avgjørelser har betydning for norske domstoler. Tidligere høyesterettsjustitiarius Tore Schei har i et foredrag fra 2009 uttalt at Høyesterett følger avgjørelsene fra EMD, og « ... legger til grunn i senere rettspraksis den rettsoppfatning om EMK som kommer til uttrykk i EMDs avgjørelser».⁷⁰

Enhvers rett til respekt for sitt privatliv er grunnlovfestet, jf. lov 17. mai 1814 Kongerike Norges Grunnlov (heretter Grunnloven) § 102 første ledd. Grunnloven § 102 bygger blant annet på EMK artikkel 8.⁷¹ Grunnloven § 102 skal tolkes i lys av de internasjonale menneskerettighetskonvensjoner som bestemmelsen bygger på, og praksis tilknyttet konvensjonene.⁷² Samtidig er det Høyesterett som etter vår forfatning har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser.⁷³

---

⁶⁵ EMDs dom 28. januar 2003 *Peck mot Storbritannia* avsnitt 57.

⁶⁶ Se bl.a. EMDs dom 12. juni 2003 *Van Kück mot Tyskland* avsnitt 69.

⁶⁷ Se bl.a. EMDs dom 24. februar 1998 *Botta mot Italia* avsnitt 32.

⁶⁸ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 4. utgave, København 2017 s. 799.

⁶⁹ Se bl.a. EMDs dom 12. juni 2008 *Bevacqua og S mot Bulgaria* avsnitt 77-84.

⁷⁰ Gjengitt i Mads Andenæs, Andreas Motzfeldt Kravik og Eirik Bjørge, «Høyesterett og EMD: samspill, subsidiaritet og skjønnsmargin», *Lov og rett*, 2015 s. 261-278 (s. 270).

⁷¹ Se bl.a. Rt. 2015 s. 93 (avsnitt 57).

⁷² Dokument 16 (2011-2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 19. desember 2011 s. 90 og bl.a. Rt. 2015 s. 93 (avsnitt 57).

⁷³ Se bl.a. Rt. 2015 s. 93 (avsnitt 57).

2.3 Vern mot vold etter Istanbul-konvensjonen

Vold mot kvinner er et brudd på menneskerettighetene, jf. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 5 November 2011 (heretter Istanbul-konvensjonen) artikkel 3 bokstav a. Konvensjonen ble i juni 2017 ratifisert av Norge. Statens myndigheter har plikt til å respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i Grunnloven og menneskerettslige traktater som er bindende for Norge, jf.

Grunnloven § 92. Grunnloven § 92 pålegger domstolen og andre myndigheter å håndheve menneskerettighetene på det nivå som de er gjennomført i norsk rett.⁷⁴

Istanbul-konvensjonen er ikke inntatt i menneskerettsloven. Derimot er straffeloven endret for å imøtekomme konvensjonens krav.⁷⁵ Nevnte tyder på at menneskerettighetsbestemmelsene i Istanbul-konvensjonen skal håndheves på likt nivå som andre norske lover. Samtidig anses Istanbul-konvensjonen å videreutvikle og supplere forpliktelsene som følger av FNs kvinnekonvensjon og EMK.⁷⁶ FNs kvinnekonvensjon er i likhet med EMK, inntatt i menneskerettsloven, jf. menneskerettsloven § 2 nr. 5. Noe som taler for at Istanbul-konvensjonens bestemmelser bør gis forrang ved motstrid med bestemmelser i andre lover.

Istanbul-konvensjonen har til formål å verne kvinner mot alle former for vold, jf. artikkel 1 nr. 1 bokstav a. Herunder vold i nære relasjoner, jf. artikkel 2 nr. 1. Istanbul-konvensjonen går langt i å konkretisere statens plikter ved bekjempelse av vold mot kvinner.⁷⁷ For eksempel pålegges staten å treffe de tiltak som er nødvendig for å forebygge alle former for vold som er omfattet av konvensjonen, fra enhver fysisk eller juridisk person, jf. artikkel 12 nr. 2.

I familieinnvandringsaker der oppholdet til den voldsutsatte er avhengig av ektefelle eller partner etter intern rett, er staten pliktig ved lovgivning eller på annen måte, å treffe de tiltak som er nødvendig for å sikre at voldsoffer etter søknad får selvstendig oppholdstillatelse dersom forholdet blir oppløst og situasjonen er «particularly difficult», jf. artikkel 59 nr. 1. Lengden på forholdet er uten betydning, jf. ordlyden «irrespective of the duration of the marriage or the relationship» i artikkel 59 nr. 1 første punktum.⁷⁸ Fornytt oppholdstillatelse

---

⁷⁴ HR-2016-2554-P (avsnitt 70).

⁷⁵ Prop. 42 L (2015-2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) s. 5.

⁷⁶ Prop. 66 S (2016-2017) s. 24.

⁷⁷ Prop. 66 S (2016-2017) s. 24.

⁷⁸ Se også Prop. 66 S (2016-2017) s. 12.

skal gis når kompetent myndighet vurderer opphold nødvendig ut fra voldsutsatte sin personlige situasjon, jf. artikkel 59 nr. 3 bokstav a. Norsk rett anses å være i samsvar med Istanbul-konvensjonen.⁷⁹ Rapport med evaluering av hvorvidt Norge oppfyller konvensjonens krav kommer i 2022.⁸⁰

2.4 Straff for utøvelse av vold etter straffeloven

I Norge er utøvelse av vold i utgangspunktet straffbart. Straffelovens kapittel 25 om voldslovbrudd og kapittel 26 om seksuallovbrudd inneholder en rekke bestemmelser som kriminaliserer ulike voldshandlinger. Ordlyden i straffelovens bestemmelser om vold- og seksuallovbrudd gir uttrykk for hvilke handlinger som anses som utøvelse av vold i straffeøyemed. Utøvelse av vold mot en person, eller annen fysisk krenkelse av en person kan straffes som kroppskrenkelse, jf. straffeloven §§ 271-272. Den som skader en annens kropp eller helse, gjør en annen fysisk maktesløs eller fremkaller bevisstløshet eller liknende tilstand hos en annen kan straffes etter bestemmelsen om kroppsskade, jf. straffeloven §§ 273-274. Den som dreper en annen, kan straffes med fengsel inntil 21 år, jf. straffeloven § 275. Staten har plikt til å beskytte retten til liv gjennom lov, jf. EMK artikkel 2. Videre vil forarbeid og rettspraksis til straffeloven utdype voldsbegrepet, og trekke grenser for hvilke handlinger som anses som vold etter straffeloven.⁸¹

Som nevnt er mishandling i nære relasjoner særskilt behandlet, og kriminalisert i straffeloven, jf. straffeloven §§ 282-283. Voldtekt innebærer blant annet å skaffe seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd, jf. straffeloven § 291 bokstav a. Samme forståelse av voldtekt ble lagt til grunn i lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven 1902) § 192 første ledd bokstav a. Straffelovens voldtekstparagraf kan anvendes selv om partene er gift og lever sammen.⁸² Norsk rett gjør ikke unntak fra straffansvar på grunn av et forhold mellom offer og voldsutøver.⁸³

---

⁷⁹ Prop. 66 S (2016-2017) s. 24.

⁸⁰ Istanbul Convention, «Provisional timetable for the first (baseline) evaluation procedure: 2016-2023» (se kildeliste for URL-adresse).

⁸¹ Se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kapittel 6 og 7.

⁸² Rt. 1974 s. 1121.

⁸³ Prop. 66 S (2016-2017) s. 20.

2.5 Voldsbegrepet

Det finnes ulike definisjoner på vold. Voldsbegrepets betydning vil variere ut fra profesjonens formål og oppgaver, herunder om det skal utøves straff eller utføres behandling.⁸⁴ Hva som faller inn under voldsdefinisjonen kan også variere fra kultur til kultur.⁸⁵ Av mangel på definisjon av kulturbegrepet i forarbeidene til utlendingsloven eller utredningen fra Kvinnevoldsutvalget, viser jeg til en definisjon skrevet av Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet beskriver begrepet «kultur» som materielle strukturer og immaterielle tradisjoner, verdier og praksis, som skaper «... identitet, innsikt, engasjement og en følelse av å høre til».⁸⁶

Kulturbakgrunn kan tenkes ha betydning for når voldsutsatte minoritetskvinner søker hjelp, og hva de forteller hjelpeapparatet. Kvinnevoldsutvalget peker imidlertid på at samfunnsdebatten om etniske minoriteter har en tendens til å bruke kultur som forklaring på vold.⁸⁷ Det er uttrykt bekymring for en slik tendens til å «etnifisere» volden. Utvalget viser til at bruk av kultur som en forklaring på vold kan innebære at man ikke ser de mange fellestrekk som foreligger ved vold mot kvinner.⁸⁸

Hensynet til forutberegnelighet taler for en klar definisjon av hvilke handlinger som omfattes av voldsbegrepet, og hvor grensa går for å konstatere vold. Et omstridt voldsbegrep vil kunne skape usikkerhet rundt hva som vektlegges ved avgjørelsen av om vold er utøvet i det konkrete tilfelle. Vage begrep kan også føre til avgjørelser som i stor grad er basert på skjønn. Da vil minoritetskvinnens rett til et liv uten vold være avhengig av at politi, UDI og UNE har tilstrekkelig kjennskap til voldsbegrepet, og begrepets kompleksitet. I det følgende skal jeg se nærmere på hvilke handlinger som omfattes av voldsbegrepet. Jeg viser hovedsakelig til de definisjoner av vold og vold i nære relasjoner som fremgår av Istanbul-konvensjonen, Kvinnevoldsutvalgets utredning og UDI sine nettsider.

Istanbul-konvensjonen definerer vold mot kvinner som alle kjønnsavhengige voldshandlinger som fører til, eller som det er sannsynlig kan føre til, fysisk, seksuell, psykisk eller økonomisk

---

⁸⁴ Prop. 66 S (2016-2017) s. 34.

⁸⁵ Marianne Buen Sommerfeldt, Mona-Iren Hauge og Carolina Øverlien, «Minoritetsetniske barn og unge og vold i hjemmet – Utsatthet og sosialfaglig arbeid», *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Rapport nr. 3*, 2014 (s. 13).

⁸⁶ Meld.St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida kapittel 2.2.

⁸⁷ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 30.

⁸⁸ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 30.

skade eller lidelse for kvinner, jf. artikkel 3 bokstav a. Definisjonen inkluderer trusler om slike handlinger, tvang eller vilkårlig frihetstap, enten i offentlig eller privat sfære, jf. artikkel 3 bokstav a. Kjønnssavhengig vold mot kvinner defineres i konvensjonen som vold rettet mot en kvinne fordi hun er kvinne, eller vold som i uforholdsmessig stor grad rammer kvinner, jf. artikkel 3 bokstav d. Etter Istanbul-konvensjonen er vold i nære relasjoner alle handlinger med fysisk, seksuell, psykisk eller økonomisk vold utøvet i familien eller i nære relasjoner, eller mellom tidligere eller nåværende ektefeller eller partnere, jf. artikkel 3 bokstav b.

Kvinnevoldsutvalget definerer vold mot kvinner til å omfatte fysisk, psykisk og seksuell vold, inkludert voldtekt.⁸⁹ Kvinnemishandling er ifølge utvalget når voldshandlingene inngår i et mønster som karakteriserer forholdet. Videre viser utvalget blant annet til en utvidet voldsdefinisjon utviklet av forsker ved Kriminalomsorgens utdanningscenter, Yngve Hammerlin. Ifølge Hammerlin kan vold være handlinger som hindrer et menneskes rett til en god livskvalitet og leveverdig forhold.⁹⁰ Hammerlin mener vold i nære relasjoner kan være med på å forsterke konsekvensene av den volden som utføres. Familiekonteksten kan føre til at handlinger som vanligvis ikke oppfattes som voldelige, får tilsvarende konsekvenser som handlinger som normalt oppfattes som voldelige.⁹¹

Hammerlin har ved en annen anledning brukt begrepet «totalitær familie» for å forstå hva som skjer i en familie der krenkelser og hersketeknikker er innvevd i hverdagslivet.⁹² Ifølge Hammerlin er volden tidligere forstått og formidlet på en fortvilende forenklet måte. Han peker på at en voldshendelse består av flere voldsformer som får ulik betydning og mening i ulike situasjoner. Det er ikke bare enkelte voldsformer som gjør vondt. Han mener makt- og volds mangfoldet må synliggjøres. I senere tid har innholdet av voldsbegrepet utvidet seg fra å gjelde aggressive handlinger, til også å omhandle effekten av handlingen.⁹³

På UDIs nettsider skilles det mellom fysisk, psykisk, seksuell og materiell vold.⁹⁴ Eksempler på fysisk vold blir av UDI beskrevet som å nekte noen mat, dytte, lugge og lignende. Psykisk vold vil kunne være å kalle stygge ord, overse, nekte noen kontakt med familie og venner,

---

⁸⁹ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 35.

⁹⁰ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 35.

⁹¹ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 35.

⁹² Yngve Hammerlin, «Når fysisk og psykisk vold blir en reduksjonisme», *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 2014.

⁹³ Marianne Buen Sommerfeldt, Mona-Iren Hauge og Carolina Øverlien (s. 13).

⁹⁴ UDI, «Mishandlingsbestemmelsen e-læringskurs» (s. 6) (se kildeliste for URL-adresse).

nekte noen å delta på norskkurs og lignende. Å presse noen til seksuelle handlinger er seksuell vold. Materiell vold vil for eksempel være å utnytte noen økonomisk eller ødelegging. Alle disse handlinger blir av UDI karakterisert som mishandling.⁹⁵

3 Treårskravet ved familieinnvandring

3.1 Innledning

Høsten 2015 økte asylankomsten i en rekke europeiske land. Sverige skjerpet da kravene til familieinnvandring med en midlertidig lov som skal vare frem til 31.mai i år.⁹⁶ Danmark utførte også innstramningstiltak i sin utlendingslovgivning.⁹⁷ Før 2016 hadde Sverige generelt en mer liberal familieinnvandringslovgivning enn Norge.⁹⁸ I Sverige ble for eksempel permanent oppholdstillatelse gitt øyeblikkelig i familiegjenforeningstilfellene.⁹⁹ Botidskravet for familieetableringstilfellene per 2016 var på to år.¹⁰⁰ Etter dansk rett var botidskravet i 2016 på minst seks år både i familieetablering -og gjenforeningstilfellene.¹⁰¹ Norges krav til tre års botid skiller seg dermed ikke nevneverdig fra de øvrige skandinaviske landene. I forhold til Danmark er Norge tilsynelatende mer liberal.

Det er lovgivers ønske at samme krav til botid skal gjelde for alle utlendinger, uavhengig av oppholdsgrunnlaget.¹⁰² Norges krav skiller seg i denne sammenheng fra en rekke andre land.¹⁰³ Hensyn bak en generell regel er ønsket om et enkelt regelverk og likestilling av utlendinger som har fått oppholdstillatelse i Norge.¹⁰⁴ Et argument mot en generell regel er at midlertidig oppholdstillatelse gis på ulike grunnlag. Det er dermed nærliggende å tenke seg til at de utlendinger som søker om oppholdstillatelse er i nokså varierende livssituasjoner. Ulike hensyn gjør seg gjeldende ettersom hvilken livssituasjon utlendingen befinner seg i. En generell regel om tre års botid uavhengig av oppholdstillatelsens grunnlag, kan dermed tenkes å ikke passe like godt i alle tilfeller.

---

⁹⁵ UDI, «Mishandlingsbestemmelsen e-læringskurs» (s. 6) (se kildeliste for URL-adresse).

⁹⁶ Prop. 90 L (2015–2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i utlendingsloven mv. (innstramninger II) s. 84.

⁹⁷ Prop. 90 L (2015–2016) s. 84.

⁹⁸ Prop. 90 L (2015–2016) s. 84.

⁹⁹ Prop. 90 L (2015–2016) s. 121.

¹⁰⁰ Prop. 90 L (2015–2016) s. 121.

¹⁰¹ Prop. 90 L (2015–2016) s. 120.

¹⁰² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

¹⁰³ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 244.

¹⁰⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

Under høringsrunden til ny utlendingslov ga MiRA ressurscenter for kvinner med minoritetsbakgrunn (heretter MiRA-Senteret) og Antirasistisk senter uttrykk for at botidskravet holder kvinner fanget i samlivet.¹⁰⁵ De foreslo at kravet skulle bortfalle, eventuelt at kravet skulle reduseres til ett år.¹⁰⁶ Det er flest kvinner som kommer til Norge gjennom familieinnvandring, og det er flest kvinner som utsettes for vold av sin ektefelle eller samboer.¹⁰⁷ De negative konsekvensene av treårskravet vil dermed kunne ramme minoritetskvinner hardest.¹⁰⁸ Spørsmålet under dette kapittelet er om kravet til tre års botid svekker rettssikkerheten til voldsutsatte minoritetskvinner i Norge.

3.2 Formål og hensyn bak treårskravet

Det overordnede formål med treårskravet ser ut til å være kontroll.¹⁰⁹ Departementet nevner særskilt kontroll med at utlendinger ikke har fått opphold på et fiktivt grunnlag. I tillegg vil botidskravet muliggjøre en kontroll med utlendingersandel under oppholdet i Norge. I familieinnvandringssakene er trolig kontroll med grunnlaget for oppholdet av størst betydning. Botidskravet er ment å hindre proforma ekteskap. Målet er å gi permanent oppholdstillatelse kun til de som har et reelt samlivsforhold.¹¹⁰ Formålet bak treårskravet kommer til uttrykk gjennom de krav som oppstilles i utlendingslovens kapittel seks om familieinnvandring.

Utlendingsloven §§ 40 og 41 gir ektefeller og samboere til en referanseperson rett til oppholdstillatelse dersom nærmere vilkår er oppfylt. Kapittel seks kan tolkes å oppstille tre hovedvilkår for oppholdstillatelse. Loven krever som hovedregel at søker og referanseperson bor sammen, jf. utlendingsloven § 40 tredje ledd og § 41 første ledd. I tillegg må ekteskapet være gyldig, jf. utlendingsloven § 40 første ledd som viser til lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven). Til sist foreligger et krav om at ekteskapet er reelt, jf. utlendingsloven § 40 fjerde ledd. For samboere kan samme vilkår leses ut av kravet til et fast og etablert samboerforhold, eller felles barn og intensjon om å fortsette samlivet, jf. utlendingsloven § 41.

---

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 247.

¹⁰⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

¹⁰⁷ Se oppgavens kapittel 1.1 og 1.3.

¹⁰⁸ MiRA-Senteret (s. 27-28).

¹⁰⁹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

¹¹⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) kapittel 9.6.2.

Kravet til tre års botid har videre sammenheng med de fordeler som en permanent oppholdstillatelse gir. I forarbeidene nevnes fordeler som trygghet, utvida utvisningsvern og selvstendig tillatelse uavhengig av om opprinnelig grunnlag foreligger.¹¹¹ På grunn av fordelene anser departementet det som «rimelig» at det stilles krav til varighet og tilknytning.¹¹²

Opphold over år gir normalt sterk tilknytning til riket. Hvor sterk tilknytning en søker har til landet vil også kunne bero på andre momenter enn tid. Advokatforening uttalte seg i 2015 om kravet til kvalifisert tilknytning under behandlingen av en eventuell økning av botidskravet fra tre til fem år. De viser til at nære familiemedlemmer i landet vil kunne medvirke til rask opparbeidelse av sterk tilknytning til Norge.¹¹³ Advokatforening mener det er et vurderingsspørsmål, og ikke en eksakt vitenskap, når det er naturlig å si at en utlending har en tilknytning til riket som begrunner permanent oppholdstillatelse.¹¹⁴ En søker som kommer til Norge på bakgrunn av familieinnvandring, kommer med et ønske om å starte et familieliv. Det kan da argumenteres for at tilknytningen til Norge vil kunne være sterk før tre år er gått.

Det kan tenkes at treårskravet også har et annet mål for øye. Oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår som mest sannsynlig at hovedformålet med ekteskapsinngåelsen var å etablere grunnlag for opphold i Norge, jf. utlendingsloven § 40 fjerde ledd. Departementet nevner i forarbeidene til utlendingsloven at lempeligere krav til botid vil gjøre det « ... for enkelt å omgå regelverket».¹¹⁵ Det siktes trolig til at dersom søker bare må bo ett år sammen med referanseperson, så vil det være lettere for søker og referanseperson å inngå et proforma ekteskap. Det kan stilles spørsmål ved om lovgiver ikke ønsker å strekke seg lengere enn hva Norge er folkerettslig forpliktet til. Kun de som har en særskilt rett til å være i riket, får opphold. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig grunn til å få innvilget opphold at en utledning har et ønske om å bosette seg i Norge. Treårskravet kan dermed tolkes å være utslag av et politisk ønske om å begrense innvandringen til riket.

---

¹¹¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

¹¹² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

¹¹³ Advokatforeningen, «Høring – endring i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 2) (se kildeliste for URL-adresse).

¹¹⁴ Advokatforeningen, «Høring – endring i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 2) (se kildeliste for URL-adresse).

¹¹⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 248.

3.3 Retten til et familieliv

Retten til oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring har sammenheng med den rett som ethvert menneske har til et familieliv, jf. EMK artikkel 8 nr. 1. Enhvers rett til respekt for sitt familieliv er grunnlovsfestet i Grunnloven § 102 første ledd. Retten til et familieliv er videre beskyttet etter International Covenant on Civil and Political rights, 16 December 1966 (heretter SP) artikkel 17. Vern av familien som den naturlige og grunnleggende samfunnsenhet følger av SP artikkel 23, og International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 16 December 1966 (heretter ØSK) artikkel 10 nr. 1. SP og ØSK gjelder som norsk lov, og er inntatt i menneskerettsloven, jf. menneskerettsloven § 2 nr. 2 og 3. Retten til et familieliv er i tillegg nedfelt i The Universal Declaration of Human Rights (United Nations), 10 December 1948 (menneskerettighetserklæringen) artikkel 16.

Retten til familieliv vil i enkelte tilfeller medføre en fravikelse av det tidligere nevnte folkerettslige utgangspunkt om statenes kontroll med utlendingers inn- og utreise fra riket.¹¹⁶ Samtidig har staten adgang til å gripe inn i retten til familieliv, jf. EMK artikkel 8 nr. 2. Inngrep krever imidlertid hjemmel i lov, jf. EMK artikkel 8 nr. 2. Inngrepet må videre ivareta et legitimt formål og være nødvendig i et demokratisk samfunn, jf. EMK artikkel 8 nr. 2. Avgjørelsen skal være proporsjonal i forhold til det forfulgte legitimerede formål.¹¹⁷ EMD har ved en rekke anledninger tatt stilling til om tiltak etter nasjonal utlendingslovgivning strider med retten til familie- eller privatliv.¹¹⁸ EMD-praksis fra nyere tid viser at langvarig opphold og etablert familieliv kan veie tyngre enn innvandringsregulerende hensyn.¹¹⁹

EMK artikkel 8 beskytter ikke bare eksisterende familieliv.¹²⁰ Til en viss grad beskyttes også påtenkt familieliv. For eksempel personer som ønsker å inngå ekteskap og leve sammen.¹²¹ Samtidig vil avslag på søknad om opphold for å bo sammen med ektefelle ikke alltid være en krenkelse av retten til familieliv. Avslag på oppholdstillatelse medførte ikke en krenkelse av EMK artikkel 8 i *Biao mot Danmark* (2014).¹²² Saken omhandlet en kvinne fra Ghana som fikk avslag på søknad om familiegjenforening med ektemann. Ektemannen var dansk

---

¹¹⁶ Jon Fridrik Kjølbro s. 925.

¹¹⁷ EMDs dom 24. april 1996 *Boughanemi mot Frankrike* avsnitt 41.

¹¹⁸ Karl Harald Søvig, «Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privat- og familieliv fra 2014», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål*, 2015 s. 111-136 (s. 132).

¹¹⁹ Karl Harald Søvig (s. 134).

¹²⁰ Jon Fridrik Kjølbro, s. 788.

¹²¹ EMDs dom 28. mai 1985 *Abdulaziz, Cabales og Balkandali mot Storbritannia* avsnitt 62.

¹²² EMDs dom 25. mars 2014 *Biao mot Danmark*.

statsborger, men født i Togo og hadde bodd mange år i Ghana. EMD la blant annet vekt på at kvinnen hadde sterke bånd til hjemlandet, og eneste tilknytning til det nye landet var ekteskap.¹²³ EMD la videre vekt på at paret kunne bo sammen i Ghana eller et annet land. Avslag på familiegjenforening ble i dette tilfellet imidlertid ansett å være diskriminering i strid med EMK artikkel 14 sammenholdt med artikkel 8.¹²⁴

3.4 Treårskravets negative konsekvenser

Formålet med familieinnvandring er at mennesker som er i nær familie skal få bo sammen. Det er på bakgrunn av dette formålet at utlendinger får opphold i Norge. Lovens krav til tre års botid sammen, og de øvrige vilkår som oppstilles, er i så måte både rimelig og gjennomførbar. Dersom familielivet er reelt, vil vilkårene i utgangspunktet ikke være vanskelig å oppfylle. Et krav om å bo sammen vil derimot være vanskelig å oppfylle dersom samlivsforholdet er preget av vold. Treårskravet vil da kunne komme i konflikt med retten til et liv uten vold. I det følgende skal det redegjøres nærmere for noen negative konsekvenser av kravet til tre års botid.

For det første tolkes treårskravet å hindre voldutsatte minoritetskvinner fra å komme seg ut av et misbruksforhold. En kvinne med selvstendig oppholdstillatelse vil kunne flytte ut, ta avstand til voldsutøver, og fremdeles få oppholde seg i riket. En person som oppholder seg i Norge på grunn av familieinnvandring må i utgangspunktet forlate landet. Mange kvinner har sagt fra seg det livet de hadde for å komme til Norge.¹²⁵ Videre gir flere kvinner uttrykk for at det er svært vanskelig å måtte dra tilbake til hjemlandet som skilt kvinne.¹²⁶ Av frykt for å bli sendt tilbake, tør kvinnene dermed ikke bryte ut av forholdet før det har gått tre år.¹²⁷

Norge er forpliktet til å føre en politikk som tar sikte på å avskaffe alle former for kvinneediskriminering, jf. FNs kvinnekonvensjon artikkel 2. FNs kvinnekonvensjon nevner ikke en særskilt plikt til å bekjempe vold mot kvinner. Plikten kan likevel tolkes ut fra hensyn og formål bak konvensjonen som nevnt i fortalen, samt uttalelser fra The Committee on the Elimination of Discrimination against Women (heretter FNs kvinneediskrimineringskomité).

---

¹²³ EMDs dom 25. mars 2014 *Biao mot Danmark* avsnitt 54-60.

¹²⁴ EMDs dom 24. mai 2016 *Biao mot Danmark*.

¹²⁵ Samtale med Tromsø Krisesenter 12.02.19.

¹²⁶ Se bl.a. NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 161.

¹²⁷ MiRA-Senteret (s. 28).

For eksempel har FNs kvinnediskrimineringskomité uttalt at kjønnsbasert vold er inkludert i definisjon av kvinnediskriminering etter FNs kvinnekonvensjon artikkel 1.¹²⁸ FNs kvinnediskrimineringskomité er opprettet med hjemmel i FNs kvinnekonvensjon artikkel 17 nr. 1, og vurderer jevnlig om Norge følger sine plikter som konvensjonspart.

FNs kvinnediskrimineringskomité har ved flere anledninger uttrykt bekymring for situasjonen til minoritetskvinner i Norge.¹²⁹ De peker særskilt på at treårskravet kan tvinge voldsutsatte minoritetskvinner til å holde ut i voldspregede relasjoner.¹³⁰ FNs kvinnediskrimineringskomité anbefaler derfor Norge å evaluere utlendingsrettens regelverk og retningslinjer, for å sikre at de ikke får uforholdsmessige konsekvenser for minoritetskvinner.¹³¹ Uttalelser fra FNs kvinnediskrimineringskomité er ikke folkerettslig bindende.¹³² Selv om den rettskildemessige verdien av slike «concluding observations» er begrenset, anses uttalelsene likevel å være av verdi.¹³³

For det andre kan det argumenteres for at treårskravet legger opp til utøvelse av vold. Vold har blant annet grunnlag i maktforskjeller mellom kjønnene.¹³⁴ Det kan stilles spørsmål ved om utlendingslovens utforming er med på å skape et ubalansert maktforhold mellom kvinne og mann. Faktum i HR-2019-621-A kan benyttes som eksempel. Over en periode på rundt fire måneder hadde mannen i beruset tilstand nærmest daglig vært aggressiv mot sin 26 år yngre utenlandske ektefelle.¹³⁵ Blant annet vekket han henne flere gang hver natt, ba henne stå opp, pakke sakene sine og bestille flybillett tilbake til et land i Asia. Ved flere anledninger pakket kvinnen kofferten for at tiltalte skulle slutte å mase på henne. Mannen fikk kvinnen til å tro at politiet ville sende henne tilbake om de ble gjort kjent med at han ikke var snill med henne. Kvinnen var «svært engstelig» for at mannen skulle trekke seg som referanse for

---

¹²⁸ FNs kvinnediskrimineringskomité, «General recommendations adopted by the committee on the elimination of discrimination against women No. 19: Violence against women», 1992 (se kildeliste for URL-adresse).

¹²⁹ FNs kvinnediskrimineringskomité, «Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women», 2012 (s. 9) og «Concluding observations on the ninth periodic report of Norway», 2017 (s. 10-11) (se kildeliste for URL-adresse).

¹³⁰ FNs kvinnediskrimineringskomité, «Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women», 2012 (s. 9) og «Concluding observations on the ninth periodic report of Norway», 2017 (s. 10-11) (se kildeliste for URL-adresse).

¹³¹ FNs kvinnediskrimineringskomité, «Concluding observations on the ninth periodic report of Norway», 2017 (s. 11) (se kildeliste for URL-adresse).

¹³² Thom Arne Hellerslia, «Uttalelser fra FN-komiteene – en strukturell analyse», *Jussens Venner*, 2018 s. 71-111 (s. 74).

¹³³ Thom Arne Hellerslia (s. 80).

¹³⁴ Se bl.a. NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 28 og MiRA-Senteret (s. 16).

¹³⁵ HR-2019-621-A (avsnitt 11 og 32).

henne slik han gjentatte ganger truet med.¹³⁶ I denne saken var voldsbruken i avgjørende grad knyttet til det skjeve maktforholdet mellom kvinne og mann grunnet treårskravet.

Flere av UNEs offentliggjorte vedtak viser at referanseperson ofte fremsetter trusler om tilbakesendelse.¹³⁷ En rapport fra Fafo peker på at flere utenlandske kvinner lever med vedvarende trusler om skilsmisse.¹³⁸ For å sikre at ekteskapet varer i tre år, tilpasser de seg ektemannens ønsker i langt større grad enn de normalt ville gjort. Flere kvinner forteller at de har blitt kastet ut av huset på grunn av en krangel. Kvinner fra Russland og Thailand forteller at de har blitt møtt med forventinger om å leve opp til utdaterte kjønnsrollemønstre for å forbli gift.¹³⁹ Disse «tradisjonelle» kjønnsrollemønstrene er ikke bare utdatert i Norge, men også i kvinnenenes hjemland.¹⁴⁰

Det kan videre argumenteres for at treårskravets negative konsekvenser bør ses i sammenheng med noen av de sosiale problemer som mange voldsutsatte minoritetskvinner har. Det skal utvises forsiktighet med å generalisere de kvinner som kommer til Norge på familieinnvandring. Det er mange ulike kvinner som kommer.¹⁴¹ Samtidig viser statistikken at mange av de som kommer, er fra andre deler av verden, med helt andre normer og regler.¹⁴² Flere av disse kvinnene vet svært lite om sine rettigheter i Norge.¹⁴³

Noen ektemenn gjør sitt beste for å integrere partneren i det norske samfunn slik at kvinnen kan bli selvstendig.¹⁴⁴ Andre ser en mulighet til å forsterke kvinnens avhengighet.¹⁴⁵ Ofte vil ektemannen ha større nettverk enn kvinnen i Norge, kunne språket bedre og styre over de økonomiske ressursene.¹⁴⁶ Gjennom isolasjon kan referanseperson begrense kvinnens tilgang på informasjon.¹⁴⁷ Det vil si at referanseperson har kontrollen.

---

¹³⁶ HR-2019-621-A (avsnitt 11 og 20).

¹³⁷ Se bl.a. vedtak N1838300214, 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹³⁸ Guri Tyldum og Marianne Tveit, «Someone who cares. A study of vulnerability and risk in marriage migration from Russia and Thailand to Norway», *Fafo-rapport*, Oslo 2008 (s. 9).

¹³⁹ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 8).

¹⁴⁰ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 8).

¹⁴¹ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 7).

¹⁴² Statistikk UDI, «Førstegangs familieinnvandringstillatelser etter søkerens statsborgerskap og relasjon til personen i Norge», 2018 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁴³ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 9).

¹⁴⁴ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 9).

¹⁴⁵ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 10).

¹⁴⁶ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 8).

¹⁴⁷ Likestillings- og diskrimineringsombudet, «Høringssvar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (kapittel 5 «Svakheter ved implementeringen av unntaksbestemmelsen») (se kildeliste for URL-adresse).

UDI informerer om treårskravets unntaksbestemmelse på sine nettsider.¹⁴⁸ Krisesentrene vil også kunne gi informasjon til de som oppsøker dem. Juridisk rådgivning for kvinner (heretter JURK) får likevel mange henvendelser fra kvinner som ikke kjenner til unntaksregelen fra treårskravet.¹⁴⁹ De mener informasjon om bestemmelsen ikke når frem. Justis- og beredskapsdepartementet erkjenner at en utfordring kan være å nå ut til de grupper som ikke kommer i kontakt med overnevnte instanser.¹⁵⁰

Videre viser statistikken at behovet for tolk under opphold på krisesenter var fremtredende for beboere med innvandrerbakgrunn.¹⁵¹ Det kan dermed legges til grunn at flere av kvinnene heller ikke forstår eller kan gjøre seg forstått på norsk. Språk vil kunne begrense kvinnens tilgang på informasjon og kommunikasjon med omverden. Det vil være et problem i møte med det norske samfunn, politi, helsetjenester og andre hjelpeinstanser. Språk kan også skape problemer mellom ektefellene. I de tilfeller hvor en norsk mann gifter seg med en utenlandsk kvinne, vil de ofte være avhengig av tolk eller engelsk for å kommunisere med hverandre.¹⁵² En slik situasjon kan føre til misforståelser og manglende kommunikasjon om hvilke forventninger paret har til ekteskapet.¹⁵³

Manglende informasjon om rettigheter, økonomisk avhengighet og språkproblemer er ikke direkte følger av treårskravet. Samtidig vil treårskravet kunne skape et avhengighetsforholdet til referanseperson som forsterkes av at kvinnene ofte ikke har tilstrekkelig kunnskap om egne rettigheter, er økonomisk avhengig av ektemannen, og ikke forstår eller kan gjøre seg forstått på norsk.

Det er ikke alle som ser de negative konsekvensene av treårskravet. Under utarbeidelse av någjeldende utlendingslov, var flertallet av høringsinstansene enig i forslaget om å videreføre dagjeldende treårskrav.¹⁵⁴ Politidirektoratet, med støtte fra en rekke politimestre, mente at mindretallets forslag om fem år botid heller skulle innføres. Som angitt

---

¹⁴⁸ UDI, «Oppholdstillatelse for deg som har blitt mishandlet» (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁴⁹ JURK, «Høring – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse», 2015 (s. 4) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵⁰ Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 11) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵¹ Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵² Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 8).

¹⁵³ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 8).

¹⁵⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 246.

i forarbeidene uttaler politidirektoratet at de antar « ... et botidskrav på fem år vil kunne ha en viss betydning i forhold til å motvirke innvandring via proforma ekteskap». ¹⁵⁵

Politidirektoratet anså hensynet til mishandlede kvinner tilstrekkelig ivaretatt gjennom reglene om opphold på grunn av mishandling. ¹⁵⁶ Politidirektoratet stilte seg positiv til fem års botidskrav også under ny behandling i 2015, men kom da med forslag til avbøtende tiltak dersom søker opplever mishandling i forholdet. ¹⁵⁷

Det ser ut til at de som stiller seg positiv til treårskravet, gjør det under den tro at unntaksbestemmelsen bøter på treårskravets negative konsekvenser. De som jobber tett opp mot de kvinnene som treårskravet gjelder, som JURK, krisesentrene og MiRA-Senteret, mener imidlertid at unntaksbestemmelsen ikke gir tilstrekkelig vern til minoritetskvinner. ¹⁵⁸ MiRA-Senteret kaller regelen et eksempel på strukturell vold, der grupper i samfunnet undertrykkes gjennom politiske, økonomiske og sosiale strukturer. ¹⁵⁹ Med bakgrunn i de foran nevnte momenter kan det konkluderes med at treårskravet er med på svekke minoritetskvinnens rettssikkerhet i Norge. Oppsummert kan det argumenteres for at kravet til tre års botid kun er forsvarlig dersom unntaksbestemmelsen faktisk fungerer.

---

¹⁵⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 247.

¹⁵⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 247.

¹⁵⁷ Politidirektoratet, «Høringssvar fra Politidirektoratet – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 3-4) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵⁸ MiRA-Senteret (s. 27-28), JURK, «Høring – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse», 2015 og Krisesentersekretariatet, «Høring – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 1-2) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁵⁹ MiRA-Senteret (s. 27-28).

4 Unntak fra treårskravet ved mishandling

4.1 Innledning

Ved utarbeidelse av ny utlendingslov, anså utvalget, høringsinstansene og departementet det som nødvendig å regulere retten til oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag i loven.¹⁶⁰

Utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b lyder som følger:

«En utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, skal etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom ... b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at utlendingen eller eventuelle barn har blitt mishandlet i samlivsforholdet ... »

Tidligere var retten til selvstendig oppholdstillatelse på bakgrunn av mishandling regulert av forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (heretter utlendingsforskriften) § 37 sjette ledd, med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (heretter utlendingsloven 1988) § 8 andre ledd.¹⁶¹ To sentrale hensyn stod opp mot hverandre ved utformingen av lovbestemmelsen. Nødvendigheten av å ha en bestemmelse som hindrer at noen blir i et samliv med mishandling, mot hensynet til å motvirke misbruk av bestemmelsen for å omgå de alminnelige vilkårene for innvandring.¹⁶²

Bruk av begrepet «utlending» tilsier at bestemmelsen er kjønnsnøytral. Forarbeidene støtter en slik ordlydsfortolkning.¹⁶³ Videre tilsier bruk av begrepet «utlending» at bestemmelsen gjelder for enhver som ikke er norsk statsborger, jf. utlendingsloven § 5 første ledd. Utlending med oppholdstillatelse avledet fra en borger av land som omfattes av The Agreement on the European Economic Area (EEA Agreement - EØS-avtalen) eller Convention Establishing the European Free Trade Association (EFTA Convention - EFTA-konvensjonen), kan søke om opphold etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b på lik linje med andre familieinnvandrere, jf. utlendingsloven § 109 første ledd og § 110 andre ledd og tredje ledd bokstav a og b.¹⁶⁴

---

¹⁶⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) kapittel 9.8.2.

¹⁶¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 229.

¹⁶² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

¹⁶³ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 235.

¹⁶⁴ Forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (heretter utlendingsforskriften 2009) § 19-1 og § 19-2 fjerde ledd. Se også Prop. 68 L (2017-2018) s. 24.

Utlending må oppfylle vilkår for oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring med ektefelle eller samboer, jf. ordlyden «oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41». Det vil si at utlending må ha hatt en tillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse.¹⁶⁵ Ektefelle eller samboer til utlending må være norsk eller nordisk statsborger, ha permanent oppholdstillatelse eller en oppholdstillatelse som kan bli permanent, jf. utlendingsloven § 40 første ledd. I TOSLO-2009-76156 (Oslo tingrett) kunne søker ikke gis selvstendig oppholdstillatelse til tross for at mishandling var sannsynliggjort. Årsaken var at hun manglet førstegangstillatelse.

Utlendingsloven § 53 første ledd krever at utlending sender inn søknad. Det er videre et krav om at samlivsforholdet er opphørt når søknad sendes, jf. utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b. Det er ikke krav om årsakssammenheng mellom mishandling og samlivsbrudd.¹⁶⁶ Det er videre uten betydning hvem som har tatt initiativet til samlivsbruddet.¹⁶⁷ Både ordlyd og forarbeider gir uttrykk for at dersom alle vilkår i bestemmelsen er oppfylt, så skal søker få oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, jf. ordlyden «skal» i utlendingslovens § 53 første ledd.¹⁶⁸

4.2 Kravet til mishandling

4.2.1 Utgangspunkt

Loven stiller krav til mishandling av utlending eller eventuelle barn, jf. utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b. Hvilke handlinger som omfattes av begrepet «mishandling» kan ikke leses ut av bestemmelsens ordlyd. Sammensetningen av «mis» og «handling» tilsier likevel at det er tale om en samlebetegnelse for ulike handlinger av negativ karakter.

Mishandlingsbegrepet ble ifølge forarbeidene videreført for å unngå at terskelen justeres for høyt i praksis.¹⁶⁹ Ved behandling av ny utlendingslov ble det sett på hvilken alvorlighetsgrad og hvilket omfang de aktuelle krenkelsene må ha for å anses som mishandling. Forarbeidene

---

¹⁶⁵ Se også Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 428 og TOSLO-2009-76156 (Oslo tingrett).

¹⁶⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230 og LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Lagmannsretten bemerker).

¹⁶⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230 og LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Lagmannsretten bemerker).

¹⁶⁸ Se også Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234-235.

¹⁶⁹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 231.

viser til rundskriv UDI 02-117. Departementet mente den forståelsen av mishandling som ble lagt til grunn for skjønnsvurderingen i UDI lå på et riktig nivå, og sluttet seg til utvalgets anbefaling om å videreføre dagjeldende praksis.¹⁷⁰ Forvaltnings- og domstolpraksis fra før 2010 vil dermed være av betydning ved lovtolkningen. Domstolen har tidligere uttalt at rundskriv UDI 02-117 er et uttrykk for gjeldende forvaltningspraksis, og bør tillegges betydelig vekt ved lovtolkningen.¹⁷¹ I det følgende vises det til den delen av rundskrivet som nevnes i forarbeidene.

Etter rundskrivet vil hva som betegnes som mishandling bero på en helhetsvurdering.¹⁷² Mishandling både av fysisk og psykisk art omfattes, men hendelsene må ha ført til redusert livskvalitet for kvinnen. Det er videre et krav om fysisk eller psykisk skade, eller en kombinasjon av begge. Dersom en handling gjentas over tid, kan handlingen kvalifisere til mishandling, selv om enkelthendelsen i seg selv ikke anses som mishandling.¹⁷³

En rekke momenter er av betydning i vurderingen av om det foreligger en mishandlingssituasjon. Herunder:

« ... de beskrevne hendelsene, alvorlighetsgraden, under hvilke omstendigheter mishandlingen fant sted, om de er en del av et handlingsmønster eller om det dreier seg om en enkeltstående episode». ¹⁷⁴

Misnøye i forholdet, uoverensstemmelser eller ulike oppfatninger av roller grunnet kulturforskjeller er ikke i seg selv nok for å konstatere mishandling.¹⁷⁵ Utvalget presiserer i forarbeidene at

« ... det ikke er grunnlag for å senke terskelen så lavt at bestemmelsen får anvendelse i alle tilfeller hvor noen har havnet i et ulykksalig samliv med en lite hensynsfull eller kynisk samlivspartner». ¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234. Någjeldende rundskriv gir uttrykk for de samme vurderingsmomenter, se UDIRS-2010-9.

¹⁷¹ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 3.1).

¹⁷² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230.

¹⁷³ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230.

¹⁷⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230.

¹⁷⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 230.

¹⁷⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 231.

Ordlyd og uttalelser i forarbeidene tyder på at terskelen for å konstatere mishandling er lav. Videre gir ordlyd og forarbeider uttrykk for et nokså vidt spillerom for de som treffer avgjørelser i den konkrete saken. Vurderingsmomentene indikerer at lovgiver ønsker at forvaltningen skal tillegges stor skjønnsmyndighet. Ordlyden har en spesiell funksjon som uttrykk for regelinnholdet.¹⁷⁷ Det er bestemmelsens tekst som er autorisert som lov. Lovforarbeider har avledet demokratisk forankring, og utdyper lovgivers vilje. Det vil si at ordlyd og forarbeider skal tillegges betydelig vekt.

Praksis knyttet til utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b viser at avslag på søknad om selvstendig oppholdstillatelse ofte begrunnes med at forarbeidenes krav til redusert livskvalitet ikke er oppfylt.¹⁷⁸ Rettspraksis viser til at Justisdepartementet har gitt uttrykk for at ikke alle uoverensstemmelser som fører til utøvelse av fysisk eller psykisk vold anses som mishandling.¹⁷⁹ Forbigående reduksjon av livskvalitet er ikke tilstrekkelig for å konstatere mishandling.¹⁸⁰ UDI har uttalt at det er utfordrende å vurdere om en søkers livskvalitet er redusert.¹⁸¹ Likestillings- og diskrimineringsombudet har gitt uttrykk for at kravet til redusert livskvalitet bør fjernes, og at det vil begrense tolkningsrommet hos den enkelte saksbehandler og styrke kvinnenens rettsikkerheten.¹⁸² I det følgende skal det dermed redegjøres nærmere for kravet til redusert livskvalitet. Jeg vil i min vurdering fokusere på hvordan kravet er behandlet av domstolen.

Hvordan «mishandling» er brukt i andre lovbestemmelser kan gi en indikasjon på hvilke handlinger som omfattes av begrepet. Både utlendingslovens bestemmelse om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, og straffelovens bestemmelse om vold i nære relasjoner oppstiller et vilkår om mishandling. Jeg vil derfor redegjøre kort for strafferettens mishandlingsbegrep, og knytte redegjørelsen opp mot utlendingslovens mishandlingsbegrep. Til slutt følger en gjennomgang av utvalgte vedtak fra UNE. Hensikten er å redegjøre for terskelen for å konstatere mishandling i praksis.

---

¹⁷⁷ Nils Nygaard, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgåve 2. opplag, Bergen 2005 s. 186.

¹⁷⁸ Se bl.a. vedtak N122626214, 2011 og N1838300214, 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁷⁹ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 3.4).

¹⁸⁰ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 3.4) som viser til Justisdepartementets retningslinjer til UDI.

¹⁸¹ UDI, «Utlendingsdirektoratets høringssvar til endringer i utlendingsloven § 53 – Fortsatt opphold ved mishandling i samlivsforholdet», 2017 (s. 3) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁸² Likestillings- og diskrimineringsombudet, «Høringssvar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 10) (se kildeliste for URL-adresse).

4.2.2 Kravet til redusert livskvalitet

Når domstolen vektlegger kravet til redusert livskvalitet er det litt uklart hva kravet innebærer. En sak fra Borgarting lagmannsrett kan benyttes som eksempel.¹⁸³ Saken omhandlet en kvinne som i Ghana år 2006 giftet seg med en person som bodde i Norge. To år senere flyttet kvinnen inn hos referansepersonen. Hun var innvilget midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring. Etter rundt 10 måneder flyttet kvinnen inn på krisesenter. Hun politianmeldte ektemannen for psykisk mishandling og trusler under samlivet. I 2009 søkte kvinnen om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med den begrunnelse at hun var blitt utsatt for vold av ektemannen.

På grunn av kvinnens svekkede troverdighet, ble forklaring om vold og tvungen sex ikke lagt til grunn av lagmannsretten. Om det forelå mishandling ble dermed vurdert ut fra kvinnens forklaring i utlendingssaken fra 2009. Denne forklaringen ble lagt til grunn av alle instanser som troverdig. Av kvinnens forklaring fremgår det at ektemannen ikke tillot henne å gå på norskkurs, hun fikk ikke gå til butikken uten følge, ikke treffe venner uten at han var med, hun ble tvunget til å gjøre rent i hjemmet hver dag, og hun hadde mottatt trusler om slag som hun hadde klart å løpe fra. I tillegg skal han gjentatte ganger truet med å sende henne tilbake til hjemlandet for å bo med hans familie dersom hun ikke adlød. Hun skal også ha blitt truet på livet av svigerfamilien.

Lagmannsretten mente mishandlingsvilkåret ikke var oppfylt. Det var ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at kvinnens livskvalitet var redusert på grunn av krenkelsene. Retten viste til at kvinnen ikke alltid lot seg stoppe av ektemannen. Lagmannsretten bemerker at kvinnen

« ... deltok ... på norskkurset hvis hun klarte å skaffe reisepenger, og hun var med på en av turene som ble arrangert for kursdeltakerne. Hun var også sammen med venninner».¹⁸⁴

Det kan stilles spørsmål ved hvordan en vurdering av redusert livskvalitet skal foretas. Vurderes det opp mot kvinnens situasjon i hjemlandet, eller opp mot hvordan kvinnen kunne hatt det i Norge om mishandling ikke forelå? Det kan videre stilles spørsmål ved

---

¹⁸³ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

¹⁸⁴ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Ble A mishandlet i samlivet med tidligere ektemann?).

hvem som er kvalifisert til å uttale seg om hvorvidt redusert livskvalitet foreligger. Vil det være kvinnen selv, en dommer eller en ansatt i forvaltningen?

Uttalelsen fra lagmannsretten tolkes slik at det stiller krav om at søker må opptre på en bestemt måte for å bli trodd. Lagmannsretten nevner venninnebesøk og norskkurs som argument for at mishandling ikke har funnet sted. Satt på spissen er det dermed ikke nok å være utsatt for trusler og berøvelse av selvbestemmelse, du er også nødt til å opptre som et offer og føye deg etter voldsutøvers trusler for å sannsynliggjøre at du er blitt mishandlet. Det kan argumenteres for at kvinnens reaksjon ikke bør være av betydning for vurderingen av om det foreligger mishandling. Det kan tenkes at kvinner som utsettes for vold reagerer ulikt. Hva som skal til for at et menneske får redusert livskvalitet vil trolig variere fra person til person.

4.2.3 Strafferettens mishandlingsbegrep

I straffeloven er mishandling i nære relasjoner sett i sammenheng med trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, jf. straffeloven § 282 første ledd. Mishandlingen må være alvorlig eller gjentatt, jf. straffeloven § 282 første ledd. Av straffelovens forarbeider fremgår det at blant annet seksuelle krenkelser kan omfattes av alternativet andre krenkelser.¹⁸⁵ Psykisk mishandling omfattes av bestemmelsen.¹⁸⁶ Det vil si at psykiske krenkelser som i seg selv ikke er straffbare omfattes dersom de skjer vedvarende og gjentakende i et visst omfang.¹⁸⁷ Det skal likevel mer til for å konstatere mishandling dersom krenkelsene er av utelukkende psykisk art, enn om krenkelsene også er fysisk.¹⁸⁸

Ordlyd og forarbeider til straffeloven § 282 gir uttrykk for at fokuset er rettet mot voldshandlingene. Det er gjerningspersonens voldsutøvelse som er gjenstand for vurdering, og ikke hvordan offeret har reagert på voldsbruken. Ifølge straffelovens forarbeider må krenkelsen for eksempel ikke ha ført til et skaderesultat på offerets legeme eller sjel.¹⁸⁹ Det oppstilles så vidt jeg kan se heller ikke et krav om at mishandlingen må ha ført til redusert livskvalitet for offer. UDI har gitt uttrykk for at krav til skade og redusert livskvalitet i utlendingslovens forarbeider, ikke harmonerer med straffeloven § 282 om mishandling i nære

---

¹⁸⁵ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) Om lov om oppheving av løsgjengerloven og om endringer i straffeloven mv. (eget straffebud mot vold i nære relasjoner) s. 45.

¹⁸⁶ Prop. 66 S (2016-2017) s. 18.

¹⁸⁷ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 36-37 og mindretallet i HR-2019-621-A (avsnitt 31).

¹⁸⁸ Se bl.a. Rt. 2013 s. 879 (avsnitt 31).

¹⁸⁹ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 46.

relasjoner.¹⁹⁰ De mener det er vanskelig for søker å redegjøre for skade av fysisk eller psykisk art. Det kan stilles spørsmål ved hvorfor utlendingslovens forarbeider krever redusert livskvalitet og skade av psykisk eller fysisk art, når forarbeidene til straffeloven ikke gjør det.

Høyesterett ga i HR-2019-621-A (dissens 3-2) uttrykk for at truslene som fremsettes og den øvrige voldsbruken må ses i sammenheng med hvor hardt de rammer den fornærmede.¹⁹¹ Flertallet mente kroppskrenkelsen av mindre alvorlig grad, samt aggressiv og krenkende adferd over en periode på fire måneder, ikke kvalifiserte til mishandling etter straffeloven.¹⁹² Voldsutøvelsen ble imidlertid av Høyesteretts flertall ansett å ligge i grensetilfelle for mishandling. Til tross for at hendelsene isolert sett ikke ble ansett å være særlig alvorlige.¹⁹³ Årsaken var tiltaltes nedrige og rammende utnyttning av fornærmedes sårbarhet.¹⁹⁴ Høyesterett mente den utenlandske kvinnen ble rammet spesielt hardt av ektemannens trusler om å frata henne jobben og sende henne ut av landet. Hun hadde nylig kommet til Norge fra en annen kultur, hun hadde et begrenset nettverk og manglende innsikt i norsk språk og norske forhold. Mindretallet mente kravet til mishandling etter straffeloven var oppfylt.¹⁹⁵

Borgarting lagmannsrett har uttalt at terskelen for å konstatere mishandling etter utlendingsloven er lavere enn for mishandlingsbegrepet i straffelovens paragraf om vold i nære relasjoner.¹⁹⁶ Mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven er ikke en sanksjonsregel, men en rettighetsbestemmelse for søker. Selv om det kan virke stigmatiserende for referanseperson at søker får opphold på bakgrunn av mishandling, vil mishandling som faller inn under utlendingsloven ikke nødvendigvis føre til straff for referanseperson.¹⁹⁷ Det kan dermed argumenteres for at tilsvarende handlinger som nevnt i Høyesterettsdommen, bør anses som mishandling etter utlendingsloven.

---

¹⁹⁰ UDI, «Utlendingsdirektoratets høringssvar til endringer i utlendingsloven § 53 – Fortsatt opphold ved mishandling i samlivsforholdet», 2017 (s. 3) (se kildeliste for URL-adresse).

¹⁹¹ HR-2019-621-A (avsnitt 21) Viser til oppgavens kapittel 3.4. for redegjørelse av sakens faktum.

¹⁹² HR-2019-621-A (avsnitt 21).

¹⁹³ HR-2019-621-A (avsnitt 19).

¹⁹⁴ HR-2019-621-A (avsnitt 21).

¹⁹⁵ HR-2019-621-A (avsnitt 35).

¹⁹⁶ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

¹⁹⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234.

4.2.4 Terskelen for å konstatere mishandling i praksis

Rettspraksis gir uttrykk for at UNE i enkelte avgjørelser har lagt til grunn en for høy terskel for hva som omfattes av mishandlingsbegrepet i utlendingsloven.¹⁹⁸ Da de fleste avgjørelser blir truffet på forvaltningsnivå, er det avgjørende for kvinnenes rettssikkerhet at forvaltningen legger til grunn lovgivers forståelse av mishandlingsbegrepet.

I TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) anså retten handlingene å ligge innenfor kjerneområdet til mishandlingsbegrepet, og at kravet til mishandling etter utlendingsforskriften var oppfylt.¹⁹⁹ Staten ved UNE (heretter staten) mente verken kvinnen eller sønnen var blitt mishandlet i utlendingsforskriftens forstand.²⁰⁰ Den russiske kvinnen anførte at ektefellen var kontrollerende, humørsyk og hadde voldelig adferd.²⁰¹ Kvinnen og hennes sønn ble kastet ut av huset, fikk ikke bestemme hva de skulle spise, barnetrygden gikk inn på ektefellens konto, og kvinnen fikk svært lite penger til mat. Sønnen fikk strengere restriksjoner om kvinnen ikke ønsket å ha samleie med ektefellen. Hendelsene ble fra statens side betegnet som normale ekteskapelige konflikter.²⁰² Staten mente det ikke var uvanlig at kvinner blir presset til samleie.

I TOSLO-2015-201075 (Oslo tingrett) viser tingretten til en avgjørelse der UNE gir uttrykk for at gjentatt vold, trusler og seksuelle overgrep ikke kunne kvalifiseres som mishandling etter utlendingsloven. UNEs beslutning i denne saken er ifølge tingretten ikke i samsvar med lovens forarbeider, og basert på feil rettsanvendelse.²⁰³

Ved søk i UNEs databaser finner jeg 41 saker etter 2010 under sakstype «familie» og stikkord «mishandling».²⁰⁴ Noen av avgjørelsene er lagt ut flere ganger under ulike referansenummer. Det kan ikke føres statistikk fra praksisbasen, ettersom UNE kun har lagt ut sammendrag av et utvalg avgjørelser.²⁰⁵ Det er ikke klart hva som ligger til grunn for UNEs avgjørelse om hvilke vedtak som skal offentliggjøres. I UNE er det kun stornemndavgjørelser som er

---

¹⁹⁸ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett), TOSLO-2015-201075 (Oslo tingrett) og TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett).

¹⁹⁹ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 3.5).

²⁰⁰ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 2.2).

²⁰¹ TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 3.5).

²⁰² TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett) (kapittel 2.2).

²⁰³ TOSLO-2015-201075 (Oslo tingrett) (Rettens vurdering).

²⁰⁴ Siste søk utført 26.04.19.

²⁰⁵ UNE, «Enkeltvedtak er ikkje det same som praksis» (se kildeliste for URL-adresse).

presedensdannende.²⁰⁶ Det er likevel av interesse å se på de avgjørelser som ligger ute. Selv om UNE selv tar forbehold for at basen ikke er et presedensregister, kan basen tenkes å i det minste gi et lite innblikk i forvaltningspraksisen på området.

Samtlige saker omhandler oppholdstillatelse, de fleste søknad om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på grunn av mishandling. Søknad om oppholdstillatelse er ikke tatt til følge i flertallet av de avgjørelser som er lagt ut. Der søknad er tatt til følge, er det ikke alltid på bakgrunn av mishandling. UNE nevner også andre avgjørende momenter. For eksempel « ... de sosiale, religiøse og kulturelle forholdene i Pakistan ... ».²⁰⁷ Det forekommer også at søknad om opphold etter utlendingslovens § 53 første ledd bokstav b ikke tas til følge på grunn av at vilkår om oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§ 40 eller 41 ikke er oppfylt.²⁰⁸

Jeg har lest gjennom alle offentliggjorte saker i praksisbasen etter 2010. Et gjennomgående moment er at søker som oftest blir trodd i sine anførsler, men UNE kategoriserer hendelsene som noe mindre alvorlig enn mishandling. Av hensyn til oppgavens omfang, har jeg valgt ut fire saker som jeg i det følgende vil gå nærmere inn på. I tre av disse anså UNE at det ikke forelå mishandling, mens UNE tok anførsel om mishandling til følge i den fjerde. Disse saker vil kunne illustrere hvilke momenter som vektlegges, og hvor terskelen går for å konstatere mishandling etter utlendingsloven. Sakene er tilfeldig utvalgt. De skiller seg i mine øyne ikke vesentlig fra øvrige avgjørelser som er offentliggjort av UNE.

Et vedtak fra 2017 omhandler en kvinne fra Myanmar som i 2013 fikk oppholdstillatelse på grunn av familieinnvandring med ektemann.²⁰⁹ I 2014 søkte kvinnen om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag under anførsel om mishandling i forholdet. Kvinnens forklaring ble lagt til grunn, men klagen ble ikke tatt til følge. Mishandlingskravet var ikke oppfylt. Saken ble behandlet av nemndleder etter forberedelse fra sekretariatet da det ble lagt til grunn at den ikke reiste vesentlige tvilsspørsmål, jf. utlendingsloven § 78 tredje ledd.

Kvinnen anførte å være utsatt for kritikk av husarbeid og matlaging, og regelmessig kjefting. Videre skal hennes berusede mann ha snakket stygt om henne, og truet henne med

---

²⁰⁶ UNE, «Enkeltvedtak er ikkje det same som praksis» (se kildeliste for URL-adresse).

²⁰⁷ Referanse: N128364214, 2011 (se kildeliste for URL-adresse).

²⁰⁸ Referanse: N1861670703, 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

²⁰⁹ Referanse: N1838300214, 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

tilbakesendelse til hjemlandet for å bli fengslet. I tillegg skal kvinnen ha vært utsatt for slag mot skulder med knyttet neve og dytting som førte til fall på gulvet, etterfulgt av trussel om å bli slått med knyttet neve. Voldshandlingene ble vurdert til å ikke være så alvorlige, og hadde ifølge UNE ikke påført kvinnen skader. Voldshandlingene « ... fremstod mer som enkeltstående handlinger knyttet til konkrete uoverensstemmelser mellom ektefellene, enn som del av et handlingsmønster». Kvinnevoldsutvalget har imidlertid uttalt at hver voldsepisode ikke kan ses som en isolert hendelse.²¹⁰ De viser til at forskere på området mener frykten for hva som kan eller vil skje blir en del av mannens maktutøvelse. Frykten blir da også en sentral del av kvinnens virkelighet.²¹¹ Det kan argumenteres for at enkeltstående slag sammen med truende adferd fører til at kvinnen lever under frykt for at fysisk vold utøves igjen.

I en annen sak fra 2012 søkte en pakistansk kvinne om permanent oppholdstillatelse, subsidiært om midlertidig oppholdstillatelse blant annet på grunn av psykisk mishandling under samlivet.²¹² Saken ble behandlet i nemnd, jf. utlendingsloven § 78 første ledd. Kvinnen fortalte om begrensinger i sin egen bevegelsesfrihet. Hun fikk ikke lov til å gå ut, og hun ble kontrollert. Flertallet anså disse påstander som « ... at hun mer hadde opplevd ikke å bli ”tatt med ut av sin mann”, som levde livet sitt utenfor huset, enn at hun ble tvunget til å være hjemme». Mindretallet mente hendelsene kunne karakteriseres som psykisk vold. Kvinnen fikk oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 53 andre ledd, på bakgrunn av hennes vanskelige situasjon, sett i sammenheng med forhold i hjemlandet hennes.

Flertallet bemerker at kvinnen ble behandlet så dårlig at « ... det var et selvstendig argument for at hun burde innvilges opphold». Det kan stilles spørsmål ved hva flertallet mener med denne formuleringen. Uttalelsen tolkes som at flertallet også legger til grunn at kvinnen har vært behandlet uverdigg. Likevel ble hun etter flertallets oppfatning ikke utsatt for psykisk mishandling i lovens forstand.

I 2011 behandlet UNE søknad om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag for en kvinne fra Tyrkia.²¹³ Det forelå ikke vesentlige tvilsspørsmål, og nemndleder behandlet saken etter

---

²¹⁰ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 49.

²¹¹ NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold s. 49.

²¹² Referanse: N12291288, 2012 (se kildeliste for URL-adresse).

²¹³ Referanse: N122626214, 2011 (se kildeliste for URL-adresse).

forberedelse fra sekretariatet, jf. utlendingsloven § 78 tredje ledd. UNE trodde på kvinnens forklaring. Klagen ble likevel ikke tatt til følge.

Kvinnen beskrev å være utsatt for et voldsomt press, psykisk vold, nektelse av penger, og nektelse av bevegelsesfrihet fra ektefelle og hans familie. Hun ble også nektet å snakke med egen familie. Kvinnen beskrev selv en følelse av å være behandlet som «stuepike». Hun hadde ifølge forklaringen prøvd å ta sitt eget liv som følge av behandlingen. Krisesenteret forteller at kvinnen var « ... preget av volden og overgrepene hun hadde blitt utsatt for, blant annet hadde hun fysiske smerter og angstanfall i form av pusteproblemer». UNE anså ikke hendelsene som psykisk mishandling. Kvinnen anførte videre å ha blitt dyttet, klapset til, og slått med flat hånd slik at hun fikk blåmerke. Fysisk vold hadde visstnok skjedd ved 2-3 anledninger. UNE mente den beskrevne fysiske volden ikke var av slik art og omfang at den i seg selv kunne anses som mishandling. UNE påpeker at det er uakseptabelt at man blir slått, men det dreide « ... seg her om lite alvorlige og enkeltstående episoder». Videre legger UNE vekt på at kvinnen bare har levd i et vanskelig ekteskap i et par måneder.

Det kan stilles spørsmål ved hvor mange måneder en voldsutsatt skal leve med volden for at mishandlingskravet er oppfylt. Utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b stiller ikke krav til hvor lenge søker må ha vært i Norge for å få selvstendig oppholdstillatelse. Som tidligere nevnt er lengden på forholdet uten betydning for vurdering av oppholdstillatelse etter Istanbul-konvensjonen. I HR-2019-621-A var fire måneder på grensen til å nå terskelen for mishandling etter straffeloven.

Til sammenligning ble klage tatt til følge for en kvinne fra Thailand.²¹⁴ Nemndleder behandlet denne saken etter forberedelse fra sekretariatet da det ikke forelå vesentlige tvilsspørsmål, jf. utlendingsloven § 78 tredje ledd. Kvinnen ble innvilget midlertidig oppholdstillatelse i familieinnvandring med norsk ektefelle i 2016. Samme år ble de separert, og kvinnen søkte om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag. Kvinnen hadde et særkullsbarn som hun anførte var blitt slått av ektemannen, samt vært vitne til vold mot mor. Kvinnen selv anførte at ektemannen jevnlig, mellom 2011-2016, fysisk mishandlet henne. Hun ble utsatt for seksuell tvang og vold, herunder en voldsepisode der hun besvimte av slag fra ektefellen. I tillegg ble

---

²¹⁴ Referanse: N1838020214, 2017 (se kildeliste for URL-adresse).

hun utsatt for psykisk mishandling, som drapstrusler, nedsettende språk og kontrollerende adferd.

UNE mente det under tvil var grunn til å anta at kvinnen under samlivet med ektefellen var blitt mishandlet i utlendingslovens forstand. Mishandlingskravet var oppfylt fordi de anførte forhold hadde funnet sted over en lengre tidsperiode. I tillegg hadde klagerens barn vært vitne til, og utsatt for volden.

Etter en gjennomgang av samtlige offentliggjorte vedtak finner jeg at terskelen for å konstatere mishandling etter utlendingsloven er høy i praksis. Det kan stilles spørsmål ved om praktiseringen er i samsvar med lovgivers vilje. Videre kan det stilles spørsmål ved om terskelen lever opp til informasjon på UDIs nettsider. Viser til kapittel 2.5 der det redegjøres for hva UDI anser som mishandling. Det kan argumenteres for at voldsutsatte minoritetskvinner vanskelig kan forutse om volden de er utsatt for når opp til terskelen for mishandling etter utlendingsloven.

Videre er lovgiver som nevnt klar på at også psykisk vold omfattes av bestemmelsen. Et sentralt formål med mishandlingsbestemmelsen i straffeloven var å straffe de psykiske krenkelsene som ofte kjennetegner vold i nære relasjoner.²¹⁵ Forskning viser at psykisk vold er minst like skadelig som fysisk vold.²¹⁶ Det kan imidlertid se ut til at det ville vært lettere for flere av kvinnene å få oppholdstillatelse dersom de hadde vært utsatt for fysisk vold. Kanskje har det sammenheng med at fysisk vold etterlater tydeligere bevis. Likevel vil merker på kroppen også forsvinne med tiden. Spor etter fysisk vold vil da ikke være noe mer beviselig enn spor etter psykisk vold. I det følgende skal jeg se nærmere på bestemmelsens beviskrav.

4.3 Kravet til sannsynlighet

Utlendingslovens § 53 første ledd bokstav b oppstiller et krav om sannsynlighet for at mishandlingen har funnet sted, jf. ordlyden «det er grunn til å anta». En naturlig språklig forståelse av «grunn til å anta» tilsier at det foreligger et lavt beviskrav. En slik forståelse støttes opp av uttalelser i forarbeidene.²¹⁷ I proposisjonen foreslo lovutvalget og

---

²¹⁵ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 36-37 og mindretallet i HR-2019-621-A (avsnitt 31).

²¹⁶ Se bl.a. Roland Maiuro (Ed.), *Perspectives on verbal and psychological abuse*, New York 2015.

²¹⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) kapittel 9.8.2.

departementet en videreføring av dagjeldende lave beviskrav. De mente det ikke skulle stilles krav om sannsynlighetsovervekt.²¹⁸ Det vil si at søkerens fremstilling skal legges til grunn dersom søkeren gir en troverdig forklaring.²¹⁹ Strafferettens strenge beviskrav gjelder ikke innenfor sivilretten og forvaltningsretten.²²⁰ Videreføring av dagjeldende rett betyr at forvaltnings- og domstolpraksis fra før 2010 vil være av betydning ved lovtolkningen.

Under høringsrunden ble det fremsatt noen motforestillinger mot det lave beviskravet. Politidirektoratet og Forum for menn og omsorg ønsket sannsynlighetsovervekt.²²¹ UDI mente det var hensiktsmessig med sannsynlighetsovervekt i enkelte tilfeller.²²²

Instansene hadde kjennskap til at bestemmelsen ble urettmessig påberopt, og mente et høyere sannsynlighetskrav kunne motvirke dette. Departementet sluttet seg likevel til utvalgets bemerkninger om at

« ... det ofte vil være vanskelig eller ikke mulig for søkeren å etablere slik sannsynlighetsovervekt. I mange tilfeller vil det hovedsaklige bevismateriale i saken kun være klagerens egen forklaring, uten at mangelen på andre bevis kan legges klager til last. Selv om klageren i en slik sammenheng skulle fremstå som troverdig, vil ikke dette nødvendigvis kunne anses å skape en overvekt av sannsynlighet for at forklaringen er sann, så lenge den annen part ikke er hørt ... ».²²³

Departementet viser så til utvalgte kilder som kan støtte opp under deres syn for at et krav om sannsynlighetsovervekt i mange tilfeller vil innebære det de kaller «en vesentlig barriere for utenlandske ektefeller» som søker om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag.²²⁴

Rundskriv fra UDI gir i likhet med lovforarbeidene uttrykk for at kravet til sannsynlighet ikke er strengt.²²⁵ Her uttales det at søkerens egen forklaring er utgangspunktet for vurderingen, og det er som hovedregel ikke krav om dokumentasjon på mishandling. Påstått mishandling behøver heller ikke være anmeldt eller straffet.²²⁶

---

²¹⁸ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233-234.

²¹⁹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

²²⁰ Se bl.a. RG-1997-345 (Oslo byrett) s. 347.

²²¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

²²² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

²²³ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

²²⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234.

²²⁵ UDIRS-2010-9.

²²⁶ UDIRS-2010-9 kapittel 2.2.1.

Borgarting lagmannsrett har i LB-2016-116118-2 uttalt at svekket troverdighet ikke leder til et høyere beviskrav.²²⁷ Sakkyndig vitne i saken, psykolog Judith Van der Weele, uttalte til lagmannsretten at mange utlendinger har dårlig erfaring med myndighetspersoner fra hjemlandet, og dermed forteller mer etterhvert som de blir tryggere. Endringer i forklaringen kan komme som en følge av dette. Lagmannsretten anså det likevel som lite sannsynlig at tilbakeholdenhet var tilfelle i den konkrete saken. Kvinnen møtt opp hos politiet med både advokat og ansatt fra krisesenter. Siden advokat og krisesenter ikke representerer myndigheten, er det ifølge lagmannsretten mindre grunn til å anta at en utlending holder ting tilbake overfor slike personer.²²⁸ Derfor svekket det kvinnens troverdighet at hun i lagmannsrettens øyne, uten grunn, hadde ventet så lenge med å fortelle om fysisk mishandling.

I RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) fant retten det for overveiende sannsynlig at kvinnen var utsatt for mishandling. Det forelå ingen legeerklæringer som kunne bevise de voldelige overgrepene kvinnen anførte å være utsatt for.²²⁹ Retten la imidlertid avgjørende vekt på forklaringer fra naboer.²³⁰ Naboene kunne fortelle at de hadde hørt gråt fra kvinnen, rop og skrik fra mannen, samt at de gjennom nøkkelhull så fysiske overgrep rettet mot kvinnen. Videre mente retten det ikke var nevneverdige motsigelser eller uoverensstemmelser i kvinnens forklaring til retten og politiet, sammenholdt med forklaringer fra en venninne, naboer og en kontaktperson kvinnen kjente via krisesenter.²³¹ UDI, med Justisdepartementet som klageorgan, mente mishandlingen ikke var sannsynliggjort.²³² Retten mente utlendingsmyndighetene hadde stilt for strenge krav til bevis i sin vurdering.²³³

Forvaltningspraksisen på området viser at kravet til mishandling og sannsynlighet må ses i sammenheng. Søkers forklaring vedrørende hva som angivelig har skjedd, herunder hvilke krenkelser som vedkommende påstår å ha blitt utsatt for, danner bakteppe for sannsynlighetsvurderingen. Fra offentliggjort praksis kan det trekkes frem noen momenter som har betydning for troverdigheten til søker.

---

²²⁷ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Lagmannsretten bemerker), se også Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234.

²²⁸ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Ble A mishandlet i samlivet med tidligere ektemann?).

²²⁹ RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 348).

²³⁰ RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 348-349).

²³¹ RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 349).

²³² RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 346).

²³³ RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 349).

Et moment er hvordan søker fremstår. I en sak fra 2014 anså UNE det som tilstrekkelig sannsynliggjort at søker hadde blitt utsatt for mishandling.²³⁴ De viser til at søker ga « ... en detaljert, nøktern og sammenhengende forklaring ... » om hva hun hadde blitt utsatt for.

Et annet moment i troverdighetsvurderingen ser ut til å være om forklaringen endrer seg med tiden. I noen saker endres forklaringen til mer omfattende og alvorlige hendelser under behandling av klagesaken.²³⁵ Det er ikke utenkelig at noen kvinner snakker usant for å få opphold i landet. Det kan likevel tenkes at også andre grunner ligger bak en endret forklaring.

En mulig grunn kan være at kvinnen ikke tør å fortelle alle detaljer av hensyn til eventuelle sanksjoner. Forarbeidene til utlendingsloven viser til at flere kvinner (ikke bare minoritetskvinner) ikke ønsker å anmelde av frykt for ytterligere vold og trusler.²³⁶ Selv om kvinnen har tatt steget å søke om oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, kan det likevel tenkes at hun ut fra de samme grunner kvier seg for å fortelle alle detaljer i første omgang.

I RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) bemerket retten at frykten for konsekvensene synes å ha ført til at kvinnen ventet så lenge før hun omsider klarte å fortelle noen om problemene.²³⁷ Kanskje føler kvinnen skam, eller har en familie som ikke må få vite om voldsutøvelsen. Å bryte ut av volden og ekteskapet kan påføre skam over både kvinnen og hennes familie, og føre til at kvinnen fryses ut av sitt eget nettverk.²³⁸ Når terskelen for å konstatere mishandling er uklar, vil det videre være knyttet usikkerhet til hvor mange detaljer kvinnen må ut med. Flere kvinner er trolig ikke klar over hvor mange intime detaljer de må fortelle til et offentlig organ. Viser til tidligere nevnte uttalelse fra psykolog Judith Van der Weele om dårlig forhold til myndighetspersoner i hjemlandet.²³⁹ Et avslag i første instans vil gjøre det klart for kvinnen at hun må fortelle mer. I tillegg kan kvinnen ha blitt tryggere på norsk forvaltningsmyndighet fra første forklaring til klagesaken behandles. Da vil forklaringen kunne bli mer detaljert.

---

²³⁴ Referanse: N1459461023, 2014 (se kildeliste for URL-adresse).

²³⁵ Se bl.a. vedtak N128364214, 2011 (se kildeliste for URL-adresse) og LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

²³⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 234.

²³⁷ RG-1997-345 (58-97) (Oslo byrett) (s. 348).

²³⁸ MiRA-Senteret (s. 20).

²³⁹ LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett) (Ble A mishandlet i samlivet med tidligere ektemann?).

En annen grunn kan være at flere kvinner er usikker på hva som er relevant, og hva som ikke er relevant å fortelle.²⁴⁰ Kultur og bakgrunn har betydning for hva kvinnen anser som relevante opplysninger.²⁴¹ Forskning viser at mange av de kvinnene som søker om oppholdstillatelse etter mishandlingsbestemmelsen, verken har oppsøkt krisesenter eller politi.²⁴² Disse kvinnene har med andre ord få forutsetninger for å kunne vite hva som vektlegges av utlendingsmyndighetene. Som tidligere nevnt er innholdet av voldsbegrepet omstridt. Kanskje er det enklere å svare ja eller nei på spørsmål om du er blitt slått, sparket eller voldtatt, enn det er å ordlegge seg slik at utøvelse av psykisk vold som trusler, isolasjon, og kontrollering blir fanget opp. Da er det avgjørende at søker i møte med politiet blir stilt de riktige spørsmål, og får informasjon om hva som er viktig å få frem.

Videre vil språkvansker kunne virke inn på forklaringen. Språkvansker kan tenkes å skape problemer for hvilke detaljer som kommer frem første gang kvinnen forklarer seg. Språkvansker kan også tenkes å bidra til at forklaringen endrer seg med tiden. I saken fra 2014 mente UNE at det skjeve maktforholdet mellom partene var blitt forsterket av at kvinnen var dårlig i norsk.²⁴³ Av vedtaket fremgår det at kvinnens manglende norskkunnskaper også hadde betydning for kontakten med politiet.

Justis- og beredskapsdepartementet har tidligere uttalt at det kan være utfordringer knyttet til tilgangen til tolk, tilfredsstillende intervjumetoder og innhenting av opplysninger i saker om oppholdstillatelse på bakgrunn av mishandling.²⁴⁴ Ved enkelte politidistrikter bes søker ordne tolk selv.²⁴⁵ Flere krisesentre har erfart at kommunikasjon mellom søker og politi ikke er tilrettelagt.²⁴⁶ Søker som ikke får tolk tar ofte med seg en privatperson som skal fungere som bindeledd mellom politi og søker. Erfaring fra flere krisentre viser at søkere møter opp til intervju hos politiet uten å forstå hensikten med intervjuet. Årsaken er at søker ikke har fått informasjon eller veiledning på sitt språk i forkant. Krisesentersekretariatet mener det i disse tilfeller er stor sannsynlighet for at søker underkommuniserer volden.

---

²⁴⁰ Samtale med Tromsø Krisesenter 12.02.19.

²⁴¹ Samtale med Tromsø Krisesenter 12.02.19.

²⁴² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233-234.

²⁴³ Referanse: N1459461023, 2014 (se kildeliste for URL-adresse).

²⁴⁴ Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 11) (se kildeliste for URL-adresse).

²⁴⁵ Krisesentersekretariatet, «Høring – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 4) (se kildeliste for URL-adresse).

²⁴⁶ Krisesentersekretariatet, «Høring – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 4) (se kildeliste for URL-adresse).

Som forvaltningsorgan har politiet opplysnings- og veiledningsplikt overfor personer som tar kontakt, jf. forvaltningsloven § 11. Videre skal politiet påse at saken er så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 17. De lovbaserte reglene suppleres av uskrevne krav til god forvaltningsskikk.²⁴⁷ God forvaltningsskikk har blitt tolket å være etiske krav til den offentlige tjeneste eller en sammenfatning av krav som følger av andre rettsregler eller anbefalinger.²⁴⁸ Herunder et krav til forsvarlig saksbehandling og hensynsfullhet.²⁴⁹ Forvaltningsloven § 17 og det ulovfestede krav til forsvarlig saksbehandling tilsier at politiet i noen saker har plikt til å sørge for tolk eller oversettelse.²⁵⁰ I brev av 2. september 2016 påla Justis- og beredskapsdepartementet politiet å sørge for at kvalifisert tolk bistår under intervju ved søknad etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b.²⁵¹

Det er av stor betydning for utfallet i saken at kommunikasjon mellom søker og politi skjer på en forsvarlig måte. Søkers forklaring står sentralt i utlendingsmyndighetenes behandling og avgjørelse.²⁵² Forklaringen har stor betydning for vurdering av søkers troverdighet. Endret eller motstridende forklaring blir ofte tolket som at kvinnen snakker usant.²⁵³ Usanne anførsler blir sett bort fra. Det kan føre til at de krenkelser som da blir lagt til grunn, ikke når opp til terskelen for mishandling.²⁵⁴ Det kan med bakgrunn i det nevnte argumenteres for at enkelte momenter ved troverdighetsvurderingen fører til et strengere beviskrav enn lovgiver ønsker. Det er avgjørende for den voldsutsatte kvinnens rettssikkerhet at alle sider ved voldsbruken kommer frem, og at forklaringen i sin helhet anses som troverdig.²⁵⁵

---

²⁴⁷ Torstein Eckhoff og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 11. utgave, Oslo 2018 s. 203.

²⁴⁸ Torstein Eckhoff og Eivind Smith s. 204.

²⁴⁹ Torstein Eckhoff og Eivind Smith s. 204.

²⁵⁰ Fortolkningsuttalelse fra lovavdeling i Justisdepartementet, gjengitt i rundskriv UDIRS-2011-39 kapittel 1.2.

²⁵¹ Prop 68 L. (2017-2018) s. 25.

²⁵² Prop 68 L. (2017-2018) s. 25.

²⁵³ Se bl.a. vedtak N128364214, 2011, N113442107, 2011 (se kildeliste for URL-adresse) og LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

²⁵⁴ Se bl.a. vedtak N128364214, 2011, (se kildeliste for URL-adresse).

²⁵⁵ Forslag til ny lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) er sendt på høring med høringsfrist 7. juni 2019, jf. Det Kongelige Kunnskapsdepartement, «Høringsnotat. Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)», 2019 (se kildeliste for URL-adresse).

5 Avsluttende vurderinger

Det er ikke alle som kommer til Norge med gode intensjoner.²⁵⁶ Noen utnytter regelverket.²⁵⁷ Uavhengig av intensjonene til de som kommer, er det nødvendig å kontrollere utlendingers inn- og utreise. Det kan være krevende å utforme et regelverk som fanger opp alle typetilfeller. Samtidig viser denne oppgaven at dagens regelverk ikke gir tilstrekkelig vern til de kvinner som opplever vold av samlivspartner. Utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b vil i noen grad begrense de negative konsekvensene av treårskravet. Samtidig kan bestemmelsens skjønnsmessige utforming, og realitetens høye terskelen for å sannsynliggjøre mishandling, føre til en svekkelse av rettsikkerheten til voldsutsatte minoritetskvinner i Norge. Det kan derfor være nødvendig å se på hvilke krav som stilles til mishandling både i forarbeider og praksis. Det kan stilles spørsmål ved nødvendigheten av å tolke mishandlingskravet så strengt, da bestemmelsen allerede har et sannsynlighetskrav. Bør det ikke være nok at voldsbruken er sannsynliggjort?

En konsekvens av streng praksis er at kvinner som utsettes for vold, heller søker om familiegjenforening med eventuelle barn, enn oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b.²⁵⁸ Årsaken er at terskelen for å konstatere mishandling anses som høy, og det vil være større sannsynlighet for å få opphold på annet grunnlag. Flere advokater, rådgivere og ansatte på krisesenter anbefaler dermed kvinnene å heller søke på annet grunnlag.²⁵⁹ En annen konsekvens er at kvinner som utsettes for mishandling fortsetter samlivet i frykt for at mishandlingen ikke er alvorlig nok.²⁶⁰ De kan ikke ta sjansen på å flytte fra voldsutøver i tilfelle mishandlingskravet ikke anses oppfylt.²⁶¹ Ved å flytte ut risikerer kvinnene at ektefellen ikke ønsker å ta de tilbake. For flere av disse kvinnene er retur til hjemlandet uaktuelt. Da skal det mer til for å flytte ut.

Konsekvensene er problematisk. For det første strider det mot enhvers rett til et liv uten vold at flere minoritetskvinner ikke kommer seg ut av et voldspreget samlivsforhold. Ønsker vi at

---

²⁵⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 233.

²⁵⁷ VG nyhetsartikkel, «Giftet seg med søsterens kjæreste for å få opphold i Norge», april 2019 (se kildeliste for URL-adresse).

²⁵⁸ Samtale med Tromsø Krisesenter 12.02.19.

²⁵⁹ Likestillings- og diskrimineringsombudet, «Høringssvar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 (s. 6) (se kildeliste for URL-adresse).

²⁶⁰ JURK, «Høring – endringer i utlendingsloven – fortsatt opphold ved mishandling i samlivsforholdet», 2017 (s. 2) (se kildeliste for URL-adresse).

²⁶¹ Guri Tyldum og Marianne Tveit (s. 86-87).

vold i nære relasjoner rettet mot minoritetskvinner skal vurderes på en annen måte enn vold i nære relasjoner rettet mot majoritetskvinner? For det andre står vi trolig overfor mørketall knyttet til hvor mange på familieinnvandring som faktisk utsettes for vold. Statistikken knyttet til antall søkere som får opphold på bakgrunn av mishandling vil heller ikke være representativ for det faktiske antallet som utsettes for vold. For det tredje vil de goder som er knyttet til mishandlingsbestemmelsen, ikke tilkomme alle de som godene skal tilkomme. For eksempel er det søknadsgebyr for de fleste som søker om oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring.²⁶² Det er ikke gebyr for å søke på bakgrunn av mishandling.²⁶³

Lovforarbeidene til utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b gir uttrykk for at ingen forhold ved tidligere bestemmelses ordlyd eller UDIs rundskriv tilsa behov for en liberalisering av bestemmelsen.²⁶⁴ Justis- og beredskapsdepartementet mener gjeldende regelverk ivaretar voldsutsatte familieinnvandrere på en god måte.²⁶⁵ Samtidig understreker departementet at forebygging av vold i nære relasjoner er et betydelig satsingsområde for regjeringen. Det kan likevel stilles spørsmål ved om de innvandringspolitiske mål om begrenset innvandring til riket, går foran minoritetskvinneres rett til et liv uten vold.

---

²⁶² Utlendingsforskriften 2009 § 17-10 første ledd.

²⁶³ Utlendingsforskriften 2009 § 17-10 andre ledd bokstav e.

²⁶⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 231.

²⁶⁵ Prop 68 L. (2017-2018) s. 25.

6 Kildeliste

6.1 Lov, forskrift og konvensjon

Norske lover

Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven).

Lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven). *Opphevet.*

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven 1988). *Opphevet.*

Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven).

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven).

Lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven).

Norske forskrifter

Forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften). *Opphevet.*

Forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften 2009).

Internasjonale konvensjoner mv.

The Universal Declaration of Human Rights (United Nations), 10 December 1948
(menneskerettighetserklæringen).

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 4 November
1950 (EMK).

Convention Establishing the European Free Trade Association (EFTA Convention - EFTA-
konvensjonen), 4 January 1960.

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 16 December 1966 (ØSK).

International Covenant on Civil and Political rights, 16 December 1966 (SP).

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 18 December
1979 (FNs kvinnekonvensjon).

Declaration on the Elimination of Violence against Women (United Nations), 20 December
1993 (FNs erklæring om eliminering av vold mot kvinner).

The Agreement on the European Economic Area (EEA Agreement - EØS-avtalen), 4 January
1994.

The Beijing declaration and platform for action, 15 September 1995 (Utarbeidet under FN's 4.
Verdenskonferanse om kvinner, avholdt i Beijing, September 1995).

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and
domestic violence, 5 November 2011 (Istanbul-konvensjonen).

6.2 Forarbeid, stortingsdokumenter og lignende

Lovforarbeider og offentlige utredninger

NOU 2003: 31 Norges offentlige utredninger. Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner. Utredning avgitt fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 29. august 2001. Avgitt til Justis- og politidepartementet 4. desember 2003.

Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) Om lov om oppheving av løsgjengerloven og om endringer i straffeloven mv. (eget straffebud mot vold i nære relasjoner).

Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning).

Innst. 339 S (2012-2013) Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.

Dokument 16 (2011-2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 19. desember 2011.

Prop. 90 L (2015–2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i utlendingsloven mv. (innstramminger II).

Prop. 42 L (2015-2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.).

Prop. 66 S (2016-2017) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 11. mai 2011 om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

Prop. 68 L (2017-2018) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningstatus mv.).

Meld.St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida.

Rundskriv fra Utlendingsdirektoratet

UDIRS-2010-9.

UDIRS-2011-39.

Høringsdokumenter

Justis- og beredskapsdepartementet, «Høringsnotat – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015

<https://www.regjeringen.no/contentassets/461dabc103d34c52a5b9cf4f1f8f81d9/horingsnotat--7056.pdf> (sist besøkt 02.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, høringsbrev «Høring – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--endringer-i-utlendingsloven-og-utlendingsforskriften--hevet-botidskrav-for-permanent-oppholdstillatelse-mv.--endringer-i-statsborgerloven/id2403994/?expand=horingsbrev> (sist besøkt 17.04.19).

Likestillings- og diskrimineringsombudet, «Hørings svar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015

https://www.regjeringen.no/contentassets/a7935befc95d40c88e5d25e98db5f967/lido.pdf?uid=Likestillings-_og_diskrimineringsombud.pdf (sist besøkt 02.04.19).

Advokatforeningen, «Høring – endring i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7935befc95d40c88e5d25e98db5f967/advokatforeningen.pdf?uid=Advokatforeningen.pdf> (sist besøkt 02.04.19).

JURK, «Høring – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse», 2015
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--endringer-i-utlendingsloven-og-utlendingsforskriften--hevet-botidskrav-for-permanent-oppholdstillatelse-mv.--endringer-i-statsborgerloven/id2403994/?uid=ef065f71-959e-44d8-b08e-867d174ba571> (sist besøkt 02.04.19).

Politidirektoratet, «Høringssvar fra Politidirektoratet – endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv – endringer i statsborgerloven», 2015
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7935befc95d40c88e5d25e98db5f967/politidirektoratet.pdf?uid=Politidirektoratet.pdf> (sist besøkt 02.04.19).

Krisesentersekretariatet, «Høring – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – endringer i statsborgerloven», 2015
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7935befc95d40c88e5d25e98db5f967/krisesentersekretariatet.pdf?uid=Krisesentersekretariatet.pdf> (sist besøkt 09.04.19).

UDI, «Utlendingsdirektoratets høringssvar til endringer i utlendingsloven § 53 – Fortsatt opphold ved mishandling i samlivsforholdet», 2017
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing----endringer-i-utlendingsloven-utvidelse-av-mishandlingsbestemmelsen/id2553350/?uid=d2933f8f-703d-4a3c-8034-1920fb17f3ef> (sist besøkt 05.04.19).

JURK, «Høring – endringer i utlendingsloven – fortsatt opphold ved mishandling i samlivsforholdet», 2017 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing----endringer-i-utlendingsloven-utvidelse-av-mishandlingsbestemmelsen/id2553350/?uid=2cb9d965-8e03-48a7-a3a2-c9ea479141c7> (sist besøkt 05.04.19).

Det Kongelige Kunnskapsdepartement, «Høringsnotat. Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)», 2019
<https://www.regjeringen.no/contentassets/dbdc3ab12be743b18a0b1fc0d6fca48a/horingsnotat-forslag-til-lov-om-offentlige-organers-ansvar-for-bruk-av-tolk-mv.-tolkeloven.pdf> (sist besøkt 10.04.19).

Handlingsplaner og forskningsprogram

Justis- og beredskapsdepartementet, «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017»

https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf (sist besøkt 11.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, «Sluttrapport for handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017)», 2018

https://www.regjeringen.no/contentassets/123f0c0da6b94186bafafdfa4b5c891a/sluttrapport-handlingsplan-vold_2018.pdf (sist besøkt 11.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, «Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)»

https://www.regjeringen.no/contentassets/e570201f283d48529d6211db392e4297/handlingsplan_rettet-til-a--bestemme-over-eget-liv.pdf (sist besøkt 10.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, «Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner», 2018 <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/vold-i-nare-relasjoner/innsikt/forskningsprogram-om-vold-i-nare-relasjoner/id2343444/> (sist besøkt 10.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, «Forskningsprogram om vold i nære relasjoner», 2014-2019 <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/vold-i-nare-relasjoner/innsikt/forskningsprogram-om-vold-i-nare-relasjoner/id2343444/> (sist besøkt 11.04.19).

Justis- og beredskapsdepartementet, «Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022»

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1469f9bedad1476aadb0369ee899ab65/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022.pdf> (sist besøkt 10.04.19).

6.3 Rettspraksis

Høyesterettspraksis

Rt. 1974 s. 1121.

Rt. 2013 s. 879.

Rt. 2015 s. 93.

Rt. 2015 s. 1388.

HR-2016-2554-P.

HR-2019-621-A.

Lagmannsrettspraksis

LB-2016-116118-1 (Borgarting lagmannsrett).

LB-2016-116118-2 (Borgarting lagmannsrett).

Tingrettspraksis

RG-1997-345 (Oslo byrett).

TOSLO-2006-15372 (Oslo tingrett).

TOSLO-2009-76156 (Oslo tingrett).

TOSLO-2015-201075 (Oslo tingrett).

Praksis fra EMD

EMDs dom 28. mai 1985 *Abdulaziz, Cabales og Balkandali mot Storbritannia*.

EMDs dom 24. april 1996 *Boughanemi mot Frankrike*.

EMDs dom 24. februar 1998 *Botta mot Italia*.

EMDs dom 28. januar 2003 *Peck mot Storbritannia*.

EMDs dom 12. juni 2003 *Van Kück mot Tyskland*.

EMDs dom 12. juni 2008 *Bevacqua og S mot Bulgaria*.

EMDs dom 25. mars 2014 *Biao mot Danmark*.

EMDs dom 23. mars 2016 *F.G. mot Sverige*.

EMDs dom 24. mai 2016 *Biao mot Danmark*.

6.4 Forvaltningspraksis

Vedtak N128364214, 2011

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10241&mir=->

1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N122626214, 2011

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10776&mir=->

1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N113442107, 2011

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=11677&mir=->

1&q=troverdighet+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N12291288, 2012

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10746&mir=->

1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N1459461023, 2014

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8665&mir=->

[1&q=2014+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8665&mir=-&q=2014+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True) (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N1861670703, 2017

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13779&mir=->

[1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13779&mir=-&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True) (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N1838300214, 2017

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13463&mir=->

[1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13463&mir=-&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True) (sist besøkt 17.04.19).

Vedtak N1838020214, 2017

<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13439&mir=->

[1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=13439&mir=-&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Familie%22+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40sysfiletype%3C%3Espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True) (sist besøkt 17.04.19).

6.5 Dokumenter fra FNs kvinnediskrimineringskomité

FNs kvinnediskrimineringskomité, «General recommendations adopted by the committee on the elimination of discrimination against women No. 19: Violence against women», 1992

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_3731_E.pdf (sist besøkt 29.04.19).

FNs kvinnediskrimineringskomité, «Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women», 2012
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fNOR%2fCO%2f8&Lang=en (sist besøkt 29.04.19).

FNs kvinnediskrimineringskomité, «Concluding observations on the ninth periodic report of Norway», 2017
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fNOR%2fCO%2f9&Lang=en (sist besøkt 29.04.19).

6.6 Litteratur

Juridiske bøker

Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2.utgåve 2.opplag, (Bergen 2005).

Kjølbros, Jon Fridrik, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 4. utgave (København 2017).

Bernt, Jan Fridthjof og Ørnulf Rasmussen, *Frihagens forvaltningsrett Bind 1*, 2.utgave 5.opplag (Bergen 2017).

Øyen, Øyvind Dybvik (red.), *Lærebok i utlendingsrett*, 2.utgave (Oslo 2018).

Eckhoff, Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 11.utgave (Oslo 2018).

Juridiske artikler

Andenæs, Mads, Andreas Motzfeldt Kravik og Eirik Bjørge, «Høyesterett og EMD: samspill, subsidiaritet og skjønnsmargin», *Lov og rett* (2015) s. 261-278.

Søvig, Karl Harald, «Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privat- og familieliv fra 2014», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål* (2015) s. 111-136.

Hellerslia, Thom Arne, «Uttalelser fra FN-komiteene – en strukturell analyse», *Jussens Venner* (2018) s. 71-111.

Andre bøker

Breivik, Paal Chr., *Utlending, kvinne og skilt, hva så? : praksis og erfaring ved skilsmisse blant innvandrerkvinner sett i lys av fremmedlovens krav om 2 års botid for oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag* (Oslo 1989).

Lunde, Anne Berit, *Kvinner og oppholdstillatelse: en vurdering av behovet for rett til opphold på selvstendig grunnlag ved familiegjening i utlendingssaker* (Oslo 1995).

Maiuro, Roland (Ed.), *Perspectives on verbal and psychological abuse* (New York 2015).

Andre artikler/rapporter

Tyldum, Guri og Marianne Tveit, «Someone who cares. A study of vulnerability and risk in marriage migration from Russia and Thailand to Norway», *Fafo-rapport nr. 26* (Oslo 2008).

Ali, Sobia Muzzafar, «Retten til fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag» (Oslo 2014).

Jonassen, Wenche, «Fra kvinnemishandling til vold i nære relasjoner. Regjeringens handlingsplaner mot vold», *Tidsskrift for kjønnsforskning* (2013) s. 46-62.

Sommerfeldt, Marianne Buen, Mona-Iren Hauge og Carolina Øverlien, «Minoritetsetniske barn og unge og vold i hjemmet – Utsatthet og sosialfaglig arbeid», *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Rapport nr. 3* (2014).

Hammerlin, Yngve, «Når fysisk og psykisk vold blir en reduksjonisme», *Tidsskrift for Den norske legeforening* (2014).

MiRA-Senteret, «MiRA-Senterets rapport om forebygging av vold i minoritetsperspektiv» (Oslo 2015).

6.7 Nettbaserte kilder

Statistikk

Bufdir statistikk, «Om beboerne», 2017

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/Krisesente_rtilbudet/Om_beboerne/ (sist besøkt 02.04.19).

Bufdir statistikk, «Om voldsutøverne», 2017

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/Krisesente_rtilbudet/Om_voldsutoverne/ (sist besøkt 04.04.19).

UDI statistikk, «Førstegangs familieinnvandringstillatelser etter søkerens statsborgerskap og relasjon til personen i Norge», 2018 <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/forstegangs-familieinnvandringstillatelser-etter-sokerens-statsborgerskap-og-relasjon-til-personen-i-norge-2018/> (sist besøkt 04.02.19).

UDI statistikk, «Familieinnvandringstillatelser etter søkerens statsborgerskap, aldersgruppe og kjønn», 2018 <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/familieinnvandringstillatelser-etter-sokerens-statsborgerskap-aldersgruppe-og-kjonn-2018/> (sist besøkt 02.04.19).

UDI, «Innsyn og tilgang til data» <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/informasjon-til-forskere-og-studenter/informasjon-til-forskere-og-studenter/> (sist besøkt 17.04.19).

Annet

Istanbul Convention, «Provisional timetable for the first (baseline) evaluation procedure: 2016-2023» <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/timetable> (sist besøkt 02.04.19).

UDI, «Oppholdstillatelse for deg som har blitt mishandlet» <https://www.udi.no/skal-soke/oppholdstillatelse-for-de-som-har-blitt-mishandlet/> (sist besøkt 09.04.19).

UDI, «Mishandlingsbestemmelsen e-læringskurs» <https://mohive-cdn-eu.crossknowledge.com/16694155-9b88-40fa-8374-8b8ebf2abf4d/PublicLink/f24b8537-842c-420a-86b2-d25bc8e7e772/033202ce-2216-4586-ab79-30c42d35aa93/index.html> (sist besøkt 17.04.19).

UNE, «Om praksisbasen» http://praksis.une.no/PS/Om_praksisbasen.htm (sist besøkt 17.04.19).

UNE, «Brukerveiledning for søk i praksisbasen 01.01.2010»
http://praksis.une.no/PS/Brukerveiledning_nylov.htm (sist besøkt 17.04.19).

UNE, «Enkeltvedtak er ikkje det same som praksis» <https://www.une.no/kildesamling/om-praksisbasen/> (sist besøkt 17.04.19).

Politiet, «Er du utsatt for vold eller kjenner du noen som er det?»
<https://www.politiet.no/rad/vold-i-nare-relasjoner/er-du-utsatt-for-vold/> (sist besøkt 17.04.19).

NRK artikkel, «Houda, Pimsiri og Nilofer kontaktet politiet flere ganger før de ble drept», februar 2019 <https://www.nrk.no/telemark/var-i-kontakt-med-politiet-for-de-ble-drept-1.14376549> (sist besøkt 17.04.19).

VG artikkel, «Giftet seg med søsterens kjæreste for å få opphold i Norge», april 2019
https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JoOd6m/giftet-seg-med-soesterens-kjaereste-for-aa-faa-opphold-i-norge?utm_source=vfront&utm_content=row-1 (sist besøkt 17.04.19).

6.8 Annet

Samtale med Tromsø Krisesenter 12.02.19.